JULY 1933 KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Twintigste jaargang — Vrijdag 7 Juli 1933 — No. 27

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

Hoofdredactie: JACQUELINE REYNEKE VAN STUWE

BUREAU VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE: PRINS HENDRIKSTRAAT 53. 'S-GRAVENHAGE. TELEFOON 335204. POSTGIRO 2407.

PRIJS DER ADVERTENTIEN: Van 1–6 regels — ƒ 2.40 — Elke regel meer — ƒ 0.40 — INGEZONDEN MEDEDEELINGEN ƒ 1.50 PER REGEL. Bij Abonnement belangrijke korting.

Met medewerking van: Henri Borel. — Geertruida Carelsen. — Willy Hora Adema. — Louie. — Egb. C. v. d. Mandele. — Bea Mare. — Roeland van Ruyven. — Mr. B. Bakker—Nort, — Ina Boudier—Bakker. — Joh. Eversberg. — Vera de Jonge. — F. Keuchenius—Houbolt. — Top Naeff. — Parisienne. — Anna Polak. — Jacoba Rodenburgh. — Sacha. — Dr. Wilhelmina Smidt. — Amy Vorstman—ten Have. — Dr. G. J. Young—Stinissen. — Marie van Zeggelen. — Mevr. Caroline van Dommelen.

DIT BLAD VERSCHIJNT IEDEREN VRIJDAG.

De abonnementsprijs bedraagt bij vooruitbetaling per half jaar voor het binnenland ƒ 3.—
Voor het buitenland . . . . . ƒ 5.—
Afzonderlijke nummers . . . . . 15 cent

HET ADRES VAN DE REDACTRICE, voor Ingezonden Stukken, Vragen enz., is (uitsluitend schriftelijk):
REGENTESSELAAN 176. :—::—: 'S-GRAVENHAGE.

Dit Nummer bestaat uit 2 bladen.

Eerste Blad.

Haagsch Praatje over Juni

DOOR

OBSERVATOR.

De maand Juni was psychologisch een gewichtige maand voor Den Haag; van mondain nog onmondig, is 't Haagje, onze stad, in haar badplaats mondain-meerderjarig geworden, nu zij ook haar roulette heeft, ook tot een speelbadplaats is uitgegroeid. We hebben dat begrip „roulette" niet letterlijk op te vatten, nu de autoriteiten hebben uitgemaakt, dat we hier te maken hebben met een behendigheidsspel. Na de vele sweepstake-teleurstellingen zoeken de Hagenaars naar een compensatie en zijn zij in-gelukkig met hun speelzaal op 't Kurhaus, dat innerlijk op behendigheid schijnt te berusten, maar uiterlijk aan die zaal 't karakter van een Hollandsch Monte Carlo heeft gegeven. We luisteren naar 't „Faites votre jeu", als klonk daaruit orakeltaal, en geven volgzaam acht op 't gebod, dat „Rien ne va plus". Tooverwoorden voor hen, die in den touristischen roes van 't rollende balletje aan de Rivièra ondergedompeld zijn geweest. De omgeving van die tafel met dat mondaine „groene laken van 't toeval", wekt de illusie, dat we er „gokken" en we doen verstandig de deelnemers die illusie niet al te zeer te ontnemen door hun 't begrip bij te brengen, dat 't een spel van handigheid is, want we voelen nu eenmaal meer voor de charmes van 'n kansje, dat zoo'n rollend balletje voor ons heeft weggelegd dan voor 't loon voor onze handigheid. Er zit in „hasard" een ondefinieerbare aantrekkelijkheid en 't uitpuzzelen van systemen prikkelt onze speellust. Dus: we ontnemen geen waanbeelden, door tot nuchterheden terug te brengen wat we graag als toeval aanvaarden. Gesternten, koffiedik, voorteekenen hebben altijd stimuleerend op onze speelzucht gewerkt. In elk geval heeft de residentie wat haar reeds al te lang als badplaatsattractie ontbrak: een speelzaal op basis van behendigheid en 't zal zeker aan de beteekenis van de parel der Noordzee glans en glorie bijzetten, wat de geweldige belangstelling voor ons Kurhaus-Monte Carlo reeds bewijst. Juni is in dat opzicht een gewichtige maand voor de glorie onzer badplaats naar buiten geweest. „Faites votre jeu", dames en heeren en meet u daarmee een blijvende mondaine sensatie aan! We zijn op den goeden weg een wereldbadplaats te worden, die aan dezen zomer groote waarde heeft toegevoegd.

In plaats van „Jeu", waarmede in koeien van letters deze vermaakszaal zich aankondigt, hadden we in naam van ons nationaliteitsgevoel en onze eigenwaarde, graag 't woord „Speelzaal" gelezen, maar... mogelijk zijn we daarvoor nog niet genoeg los van een soort internationaal snobisme, dat Holland nog te zeer tot zijn schade kenmerkt.

Van een verstandige en gezonde internationaliteit achten we de geleidelijke verandering onzer heerenzomerkleeding, waarbij we emancipeeren, o. a. met de nieuwe Nitzowitsch-liftboy-colbert en de slavernij van 't huidige colbertje en stijve boordjes al meer en meer gaan afleggen, breken met de oude, gedegen en zware tradities, dat 'n heer zich niet luchtig behoort te kleeden, al wijst het kwik ook meer dan 80° aan, en ons vrij gaan voelen in een luchtig blouse-overhemd of in een polo-hemd met korte mouwen als we nog in de fleurige jaren der eerste, desnoods tweede jeugd zijn. 't Gekleede strandcostuum wordt dan voornoemd zomer-dinner-jacket-jasje. We gaan in k l e i n tenue in onze kleeding de dames concurrentie aandoen en de tijd is voorbij, dat Ingezonden weeklagingen de kolommen der bladen vulden als verzuchting over de koelie-diensten, die men cens meende de samenleving te bewijzen met in 't harnas der heerenmode mee te puffen en te zwoegen. Neen, er breken à l'instar van Amerika betere tijden voor de heeren aan en de grauwe beslotenheid van een „jas, broek en vest" maakt plaats voor zomerscher en met de sfeer van 'n badplaats meer overeenkomende kleedij, ook voor ons, slaafsche dienaren van een verouderd begrip, dat een heer een wandelende wollen deken behoort te zijn.

't Kwam wel laat, die revolutie der mode voor 't sterke geslacht, maar ze is er nu toch en ze verhoogt 't champêtre-beeld van boulevard en strand in hoogtij van badseizoen. Voor de dames werkt die omwenteling als een prikkel om ons in fleurigheid nog te overtroeven. Als we nu straks de hondsdagen krijgen en de verloven Scheveningen doen volstroomen, worden Pier en wandelpromenade één groot zomersch mannequinade-veld in herboren mode-vreugde, waarbij onze gang veerkrachtiger, ons zelfbewustzijn via zoo'n zomersch tenue nóg bewuster wordt. Er zijn betere tijden voor ons aangebroken en daarin verheugt zich elke heer beneden den traditiesterken leeftijd van 50 jaar. Nà dien leeftijd kan men amper verder gaan dan een flanellen pantalon en een vestloos costuum; dat is de leeftijd van den „plooi in de broek" en 't decorum der jaren. Die ingetogenheid moeten wij de jeugd toonen, dat is plicht van 't prestige, die elke heer zal betrachten, die schuwt belachelijk te worden in 't oog van die jeugd. Er is ook nog zoo iets van „gewichtigheid der jaren" en die spreekt zelfs op een badplaats nog haar waarschuwend woord. We zitten al weer dik in 't volle seizoen, dat zich begin Juni zoo veelbelovend deed aanzien en een Pinksterfeest bracht, dat één groote zomerweelde was. Van de traditie van dien 2den Pinksterdag, den Joeiendag, is als met zoovele tradities véél verloren

FEUILLETON.

CENTRUM 1174!

Berlijnsch Detectivespel

DOOR

ROELAND VAN RUYVEN.

14)

„Dus een nieuwe aanslag!" constateerde Drossel.

„Dat overkomt detectives wel 's meer," merkte Schmidt laconiek op. „'t Was me zooeven meer te doen om de ligging van 't venster van dien electricien Gräfe ten opzichte van dit raam hier nog 's te inspecteeren en juist toen ik dat gedaan had en me half omdraaide, viel 't schot; waar 't vandaan kwam, weet ik niet, maar 't moet uit een van die vele vensters daar boven zijn gelost; 't ging schuin door mijn hoed. Ik loste in 't wilde een protestschot terug. Pas op voor dat glas hier," waarschuwde Schmidt, terwijl hij de handen van den volijverigen commissaris tegenhield, die op 't punt stond met zijn vuisten op de vensterbank te leunen, om beter naar boven te kunnen kijken.

„We moesten 't onderzoek hier maar bij laten; die onhandige schutter zal zich verder wel kalm houden, nu hij gemerkt heeft, dat ik terugschoot. Erg energiek is dat tuig niet! Eén sluipaanval put meestal al hun laffen durf uit. De treurige dader heeft zich natuurlijk al lang in veiligheid gesteld. In de richting van dat platje kunnen onze onderzoekingen ons wel niet veel verder brengen; 'n feit is, dat 't schot uit een der ramen van de huizen aan de Augsburgerstrasze moet zijn gekomen, als ik naga hoe ik stond, toen die kogel zijn loop door mijn hoed in plaats van door mijn body nam. Die stumperige Willem Tell zullen wij eerder op 't spoor komen uit hetgeen hier 't laatste kwartier is gebeurd. In die richting moeten we zoeken. Hebt u iemand hier bij u gehad?"

„Ja; zooeven ging Borchholst de deur uit!"

„O! Hoe lang geleden?" Zij gingen beiden Kreuzers kamer binnen en sloten de verbindingsdeur.

„Nou, dat kan hoogstens tien minuten, een klein kwartier geleden zijn."

„Hm!" Schmidt zette zijn denkmachine, zooals hij zijn hersens noemde, in actie. „Een kwartiertje geleden, zeg je. Laten we dan even de feiten nagaan, waarover u me wellicht nader kunt inlichten. Ik zoek verband tusschen dat anonieme briefje, dat Kreuzer toegestuurd kreeg en waarover u me telefoneerde, en wat mij zooeven hier is overkomen. Dat briefje is natuurlijk een nieuw getypt kattebelletje van die Miss Ashton. Zijn uw combinaties ook in die richting gegaan?"

„Nou, ik vermoed dat ook wel! Kijk maar." De commissaris haalde de bedoelde brief aan Kreuzer uit zijn jaszak voor den dag, spreidde hem op de tafel uit en legde er den dreigbrief van Miss Ashton, die hij uit zijn portefeuille opdiepte, naast. „Ziet u die verminkte s-jes in beide brieven?" Schmidt ging voor den tafel zitten, boog zich over de epistels en beschouwde de schrifturen aandachtig.

„Waarachtig! U hebt gelijk. Dezelfde mislukte letters. 'n Fout in de schrijfmachine. Heb ik te veel gezegd, toen ik beweerde, dat Weenen 't uitgangspunt voor een ernstig onderzoek moet worden? Pas 24 uur geleden stonden we hiernaast, vlak bij deze deur, voor 'n crimineel raadsel, en nù..."

„'n Tweede aanslag in diezelfde kamer daar. Ik wil nu verder u w weg van onderzoek niet kruisen, nu Miss Ashton meer van zich laat hooren en uw reis naar Weenen met háár verband houdt." Hij trok de actetasch naar zich toe en borg er de beide brieven in bij de overige paperassen.

„O, ja, dat 's waar ook," ging hij daarna voort; „Borchholst gaf me d i t portret van Braun en Lifedale, dien medezwendelaar daar in Amerika; hij had 't nog onder de papieren van zijn Canadeesch verblijf gevonden. Kijk!" En 't volgende oogenblik stond Schmidt, over Drossels schouder voorovergebogen, met gespannen aandacht te kijken naar 't voor hem liggende portret, waaruit 't hem bekende gezicht van Braun hen min of meer autoritair en zelfgenoegzaam toe-glimlachte.

„O, is dàt nou die Lifedale!" vroeg Schmidt, zonder het natuurlijk verder noodig te vinden een antwoord af te wachten. „Je stelt je iemand altijd anders voor, hè. 'k Zal 't maar houden met het oog op m'n reis naar Weenen en die geweldige Miss, die zoo van zich doet spreken." Nog wierp hij even een blik op de foto, alvorens deze in zijn zak te steken en concludeerde: „Die Lifedale en Borchholst zijn toch n i e t dezelfde persoon, zie ik hierop, al maakt zoo'n baard je ook vaak onherkenbaar. Eerst hadden mijn combinaties die veronderstelling gemaakt, maar na Borchholst even vluchtig te hebben gezien bij mijn kort bezoek aan zijn huis, waarover ik je zooeven al sprak, moet ik nù die veronderstelling los laten."

„Dat heeft ook m ij n redeneergang wel een beetje in de war gegooid. Ik had me óók eerst al één gemaakt met de gedachte, dat Lifedale en Borchholst wel eens één persoon konden zijn, al behoeven ze daarom nog niet een van beiden de dader te zijn", merkte Drossel op. „Toch is 't zaak Borchholst schijn-van-vrijheid voor te spiegelen, vrij te laten rondzwemmen vóór ie de fuik in stevent, a l s ie 's werkelijk een medeplichtige of erger dan dat blijkt te wezen".

„Maar wie bewijst," aldus Schmidt, „dat Borchholst, àls we die in onzen redeneergang even als medeplichtige willen zien, ons een authentiek portret van die twee heeft gegeven? Ik voor mij zie in hem meer een medeplichtige en zoek den dader elders."

„An der schönen blauen...?" informeerde Drossel glimlachend.

„Juist!... Enfin, we zullen, nu we één draad in handen hebben, wel méér te weten komen."

Drossel schudde even 't hoofd en merkte met starre

gegaan, vooral sedert de Joei en z'n meisje niet meer nationaal gekleed hun bezoek aan de residentie brengen. Vroeger gingen Teun en Pleun in oud-traditioneele kleedij langs den Scheveningschen Weg op Joeiendag stadwaarts, vroeger overheerschte nog tijdens de Scheveningsche kermisdag de „oranje met 'n klont"; nù volgen ook onze visschersmeiskes en hun jongens andere wegen; ze zijn met 't afleggen der twaalf rokken, die als een pantser stijf uitstonden, vermoderniseerd tot dorpsche stadsjuffers en dàt vooral gaf geleidelijk met 't verdwijnen van die Scheveningsche kermis een gansch ander, on-karakteristiek aspect aan 't visschersdorp op Pinksterfeest, dat nù stad en dorp mêleert.

Met de groeiende belangstelling voor de badplaats heeft een dalende dito plaats voor de groote politieke feiten van den dag en onze met geweldige spanning tegemoetgeziene economische conferentie is nù al 'n bijkomstigheid, vooral nu de speelplaats 't terrein van die belangstelling naar rollende balletjes heeft verplaatst. Het woord „crisis" dringt weer op den achtergrond, we hebben ons al eenigermate aangepast en maken alweer in kleinere vorm onze verlofreisjes, alsof er geen stofje aan den economischen hemel was. De tarief- en handelsoorlog gaat nu nog langs ons voorbij en we willen daarvan den druk zoo min mogelijk overdenken, omdat 't zomer is en de zee lokt. Tout passe, tout casse, tout lasse, en zeker 't tobben over de dingen, die ginds op die conferentie zelfs niet schijnen te zijn op te lossen. We krijgen allemaal jeremieer-vacantie; de zorgen gaan op reces en Scheveningen heeft in zijn ruischende zee ons grootschere en machtiger dingen in te fluisteren. Dat is 't groote voorrecht van zomertij met z'n Lindeman-bemoeiïngen, autocars, watersport en luchtige kleeding, die geen zwaarwichtige overpeinzingen verdraagt; dan zien we de gebeurlijkheden in een ander licht en worden we volbloed optimisten, wat we de zegeningen van den zomer kunnen noemen. 't Is nauwelijks dat we ons naar behooren interesseeren voor de eigen stad, waarvan onze belangstelling zich meer en meer afwendt naar mate de thermometer rijst. En toch! Onze zitjes aan Buitenhof, Spui en Bezuidenhout verdienen beter, want heel Den Haag lacht mede met den bekoorlijken smile van onze badplaats. Toen wij dezer dagen zoo door onze stad dwaalden, trof ons 't geleidelijk veranderde beeld van de residentie, die zich rondom Groote Marktstraat en in de City zoo grootsteedsch gaat ontwikkelen, zij 't dan ook niet bepaald in éénheid van stijl. Nu heeft Den Haag zich architectonisch nooit gekenmerkt door groote stijlconsequentie; we vinden vrijwel alle uitingen van bouwtrant in Den Haag pêle-mêle dooreengemengd. Toen wij dezer dagen tegenover de oude Grieksche tempel van de Koninklijke Teekenacademie op de Princessegracht stonden, voelden wij weer als altijd de anachronistische tegenstelling tusschen de heerenhuizen uit de 17e en 18e eeuw, die aan deze gracht zoo iets patricisch-deftigs geven, en die kolonadebouw met kapiteelen en frontispice, die aan de Helleensche tijden herinneren. Die Zeus-tempel gaat verdwijnen en zal plaats maken voor zoo'n hypermodern rechtlijnig gebouw, waarvan de stijl geen elementen bevat, die mogelijkheden bieden op bestendiging van die stijl, omdat ze een uiting van tijdelijke inzichten is en o. i. geen blijvende schoonheid in zich heeft. Dus: weer tegenstelling met de aangrenzende huizen, een nù: moderne tegenstelling, die storend op de omgeving zal werken. Zoo'n in steen uitgevoerde rechtlijnige teekening staat goed of ten minste: verstoort 't stadsbeeld niet hinderlijk, wanneer ze een vrij hoekgebouw in dat stadsbeeld vormt, maar tusschen 18de eeuwsche huizen in, doet ze aan als een juffrouw met de slanke lijn tusschen oude dames met hoepelrokken. Waarom daar, op die mooie Princessegracht, nu niet bij opruiming van die Grieksche tempel, éénheid gebracht in 't voorname stadsbeeld, dat die gracht biedt. Neen, architectonisch bewandelt de hofstad in de binnenstad nog wel 's heel dwaze wegen. 'n Teekenacademie denken we ons in monumentalen stijl, dient zelf een representant te wezen van een erkend mooie bouworde van allure en fierheid, maar niet zoo'n moderne Warenhuis-achtige zakelijkheid te betrachten. Neue Sachlichkeit en een kunstinstituut, ja, 't is misschien ouderwetsch geredeneerd, maar wij achten ze onvereenigbaar. En zoo vreezen we, dat de Princessegracht, die deftige gracht, er uiterlijk niet op zal vooruit gaan, als de tempel der oudheid daar wordt tot een rechtlijnig gedrocht met meer rationalisme in de stijl dan schoonheid van lijn en profiel.

Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen.

Wat is het toch eigenaardig, dat we ons eerst dán ten volle van ons bezit bewust worden, als dit door de een of andere oorzaak wordt bedreigd. De Koloniale School werd in 1921 geopend met een 14-tal leerlingen en gedurende de 12 jaar van het bestaan daarvan, groeide dit aantal aan tot ruim honderd per jaar, verdeeld over driemaandelijksche cursussen, zoodat nu ongeveer 770 leerlingen met gerust hart den Oceaan konden oversteken, wetend goed onderlegd te zijn voor de taak, die haar daarginds wachtte.

Natuurlijk verkeerden de buitenstaanders in de vaste meening, dat dit jaar in, jaar uit in stijgende lijn zou doorgaan, maar..... de crisis heeft ook hier haar funeste gevolgen gehad. De slechte economische toestanden in de cultures en bedrijven in Indië zijn niet alleen oorzaak van het ontslaan en terugzenden van employé's, maar ook van het veel minder uitzenden van nieuwe krachten. Dan is er nóg iets: er trekken nog wel officiers-vrouwtjes naar Indië, maar...., waar deze anders ongetwijfeld een cursus zouden hebben meegemaakt, daar meent men zich nu zonder deze onwaardeerbaren steun te redden. U ziet het alweer: de zuinigheid bedriegt ook hier de wijsheid; ieder kan toch begrijpen, dat een vrouw, die zich redden kan dubbel zooveel waard is, als eene, wier handen verkeerd staan! Dit neemt echter niet weg, dat het aantal leerlingen door de heerschende malaise sterk is gedaald, zóó sterk, dat het bestuur over het lot der school met zorg is vervuld.

Wie de brieven leest van dankbare leerlingen, die in hun nieuwe vaderland profijt trokken van het genoten onderwijs, beseft eerst ten volle, hoe onmisbaar de Koloniale school is. Het leven van de huisvrouw in Indië kan, als zij haar taak goed begrijpt en zij behoorlijk is voorbereid, vol mooi en nuttig werk zijn; de Kol. School leert haar zèlf aanpakken, zèlf haar kinderen verzorgen, leert haar weten, wat zij eet, waarom zij op tijd rusten moet, hoe zij zich met verstand aan het klimaat kan aanpassen.

Nu zullen er natuurlijk stemmen opgaan, die aanvoeren: „Ja maar, vroeger ging de vrouw toch óók wel onvoorbereid naar Indië!"

Dat is volkomen waar, maar vraag niet hoeveel bittere tranen er vergoten zijn, hoeveel domme dingen er uit volslagen onwetendheid werden begaan en hoeveel wanhoop

Les in verbandleer.

er in stilte werd uitgestreden. Er zouden heusch niet zooveel totaal gedesillusioneerde vrouwtjes uit Indië naar Holland zijn terug gekeerd, als zij vooraf geweten hadden, wat haar te wachten stond en hoe zij zich uit de vele moeilijkheden, die zich voordeden, hadden kunnen redden.

En is het niet héél begrijpelijk, dat ouders, die hun dochter naar Indië zien wegtrekken ,haar met geruster hart van zich laten weggaan, als zij weten, dat hun kind gewapend is tegen de vele gevaren, die haar bedreigen kunnen; un homme averti en vaut deux, is het zoo niet? Zij moet toch de inrichting en de gang kennen van de Indische huishouding, zij moet op de hoogte zijn van de huishoudelijke hygiëne, de loonen van en den omgang met de bedienden, de voeding, de kleeding enz.; ook in verband met plaatsing in bepaalde gedeelten van Indië, ver van de groote steden. Zij moet ook weten, hoe haar inboedel en uitzet te beschermen tegen bepaalde soorten van insecten en inzicht hebben, hoe met de geheel andere psyche der Indische bedienden het best en gemakkelijkst een Indisch huis en tuin in orde worden gehouden. Dat alles leert zij op de Kol. school en nog zooveel meer, o.a. het bewaren van voedingsmiddelen, het verkrijgen van betrouwbaar drinkwater, de verzorging van het sanitair deel van haar huis, bovendien omvat het onderwijs verschillende leergangen voor Maleisch, land- en volkenkunde van Indië; koken, knippen en naaien, tropische hygiëne, verbandleer en eerste hulp bij ongelukken en, wat voor de jonge, gehuwde vrouw van zoo enorm groot belang is voor haar gezinsleven, dat is de z.g. moedercursus, waar haar op de meest eenvoudige en duidelijke wijze door een ervaren en bekwame leidster de levenstaak der vrouw in de tropen, waar die in het moederschap gelegen is, wordt bijgebracht.

Zeide ik te veel, toen ik sprak van een instelling, die wij niet missen kunnen? Door de slechte economische toestanden heeft de school op het oogenblik slechts 6 leerlingen; Rijk en Gemeente hebben de subsidies gehalveerd. Van de onderwijskrachten hebben de mannelijke zich bereid verklaard voor niets te werken, de vrouwelijke voor

---

vasthoudendheid op, dat hij toch meer en meer ruimte liet aan de mogelijkheid, dat die Borchholst en Lifedale heel nauw verband hielden met 't heele geval. „En dat schot van zooeven..." overwoog hij met een ernstig gezicht.

Schmidt lachte even met een lachje van meerderheid.

„U denkt dus dat die twee één en dezelfde persoon zouden kunnen zijn? Maar dan toch niet de Lifedale van d i t portret hier," merkte hij op, terwijl hij met de vinger op z'n binnenzak wees.

„Neen, natuurlijk niet. Dat portret daar zou dan van Borchholst's kant een misleidende truc zijn om ons op 'n dwaalweg te lokken," weerlegde de commissaris.

„Schurken zijn toch vaak genieën. Zóóveel staat bij mij vast, dat 't nog lang niet 'n uitgemaakte zaak is, dat die Borchholst zelf aan 't andere eind van die telefoonlijn stond, toen die 't verraderlijke schot overbracht."

„Ja!" zei Drossel, even nadenkend. „D à t zou dan wel noodzakelijk de veronderstelling moeten wezen, waarvan u moet uitgaan, als u de conclusie trekt, dat Borchholst eens w e l de dader zou kunnen zijn; anders zou hij een dubbelwezen moeten zijn, en dan gaat 't zelfs m ij duizelen. Maar... er is óók nog 'n Miss Ashton in 't spel."

„Als we morgen om dezen tijd tweemaal zooveel weten als we nù ten opzichte van gisteren weten, dan zijn we vlak bij de oplossing, ook van dien aanslag van daarnet, een kwartier nà Borchholst's vertrek van hier. Gaat u mee zoover? Ik moet nu weg," gaf Schmidt met een vroolijk en hoopvol accent in zijn stem ten antwoord, terwijl hij zijn hoed greep.

„Nee, ik blijf nog even om m'n onderzoek in de linker bureaukast hiernaast voort te zetten en wil dan toch tegelijk 's even op dat fameuse platje een onderzoek instellen."

Met een hartelijken handdruk namen de beide concurrenten afscheid van elkaar. Dat zij concurrenten waren en Drossel alles in 't werk stelde, hem, Schmidt, vóór te blijven, begreep deze dadelijk; het stond hem duidelijk voor oogen, dat Drossel een krachtproef tegenover den Recherchedienst wilde afleggen, nu daar bij die „dienst" binnenkort een belangrijke vacature te wachten viel door de hopelooze ziekte van den chef. Maar Schmidt was er de man niet naar, dien al te grooten beroepsijver te vreezen. Hij zou zijn eigen weg wel gaan, als de zaak er zóó vóór stond.

Met 'n wat kort: „Nou, adieu dan!" ging hij door de gangdeur van Kreuzer heen.

Commissaris Drossel haalde z'n actetasch voor den dag, legde de beide briefjes nog weer 's uit en bekeek de beide machineschriften nogmaals nauwkeurig. De richting van die geheimzinnige gederailleerde s-jes moest hij uit-koersen bij zijn verder onderzoek; dat stond vast. Schmidt ging morgenavond naar Weenen, dat wist hij, dus dan won hij tijd om de zaak in z ij n voordeel hier in Berlijn nader aan een speurtocht te onderwerpen. Die schrijfmachine moest worden opgespoord, want daarachter had iemand zitten tikken, die meer van de zaak af wist. Dat was zijn heilige overtuiging. Hij zou, om te beginnen, van Borchholst langs voorzichtigen weg, een getypt briefje uitlokken.

Tevreden over 't voorloopig „plan de campagne", dat hij voor zich vaststelde, zette hij zijn hoed op, trok zijn jas aan en ging naar de deur, die naar Brauns kamer leidde, knipte er 't licht op en nadat hij daarop Kreuzers kamer in 't donker zette, verdween hij door de verbindingsdeur, die hij achter zich dichttrok.

't Was intusschen bij zevenen geworden. De kamer van Kreuzer lag in 'n volledig duister, door de dikke en donkere overgordijnen vóór 't straatraam, waar 't schijnsel van de lantaarn in de Nürnbergerstrasze nauwelijks doorheen schemerde.

In het appartement van Braun was ter nauwernood de bezige actie van den commissaris hoorbaar, terwijl deze daar vóór 't schrijfbureau zat, waarvan alle laden der nog niet door hem onderzochte linkerhelft van de schrijftafel wijd opengeschoven waren. Er drong geen geluid meer tot de donkere kamer van den damesimitateur door.

Na eenige oogenblikken van doodsche stilte in de donkere ruimte van dit vertrek, ging Kreuzers gangdeur, onmerkbaar bijna, open en verscheen er een gedaante, die met een sterke en fel-lichtende zaklantaarn naar binnen sloop. Een plotseling zijwaarts draaien van 't dievenlampje, waarmee politiemannen al even handig weten te manoeuvreeren, deed een glimpje licht vallen op 't bleeke en ontdane gezicht van Dahlberg, die met een klein schrijfmachinetje onder den arm naar 't tafeltje, dat bij de deur naar Brauns kamer stond, ging en 't daar voorzichtig neerzette.

Terwijl hij 't licht bijna trillend van angst over die verbindingsdeur liet glijden, huiverde hij een oogenblik van schrik, week terug en richtte zijn lantaarnschijnsel even naar rechts, waardoor de lichtbundel als 't ware de grijnzende pruikebol met de Charlotte Corday-pruik in stralenden schijn hel-verlicht vasthield. De starre, uitdrukkinglooze en vlakke poppekop met 't kapsel, werkte in sterk suggestief effect als een afgehouwen hoofd met doodsmasker. Met 'n bijna niet meer te onderdrukken kreet week Kurt ontzet achteruit, schoot ijlings naar de gangdeur, die hij had laten aanstaan, en vluchtte de gang in, waarna de deur bijna onhoorbaar werd dichtgetrokken.

De toegangsdeur naar Brauns' kamer vloog 't volgende oogenblik met een ruk open en Drossel stond op den drempel, floepte 't licht op, rende naar de gangdeur, maar.. niets te zien. In de gang alles donker en stil.

Was 't verbeelding geweest, wat Drossel daar zooeven hoorde in de kamer van Braun! Droomde hij wakend of was 't werkelijkheid? Hij vond alles op z'n plaats staan: alléén... dáár stond een schrijfmachine, die er zooeven niet stond. 't Volgende oogenblik rikketikte het ding een kort, gefingeerd briefje aan 'n denkbeeldige meneer X.

(Wordt vervolgd.)

de helft van het gewone salaris, om het goede doel te steunen, maar....., ondanks deze bereidwilligheid kan de school met dit geringe aantal leerlingen niet blijven bestaan. Wie, die er toe in staat is, helpt mede om de school waar alles zoo zuinig en met overleg door het bestuur wordt beheerd te steunen?

Op welke wijze? *Ten eerste* door alle vrouwtjes die naar Indië gaan, op te wekken een cursus van 3 maanden mee te maken; haar er op te wijzen, van hoe onzegbaar veel nut dit voor haar wezen zal, *juist* in dezen crisistijd, nu elk zuinig en overleggend *moet* zijn; en een tweede door het zenden van een bijdrage in geld; het gironr. is 116265. Op het oogenblik teert de school op haar angstvallig bijeen gespaard kapitaaltje.

Wie een steentje kan bijdragen, steunt een nationaal belang en wie vlug helpt, helpt dubbel. En laten zij, die slechts een gering bedrag kunnen storten, dit niet nalaten, want vele kleintjes.... U weet de rest.

JACQ. R. v. ST.

PIERPAVILLOEN.

Max van Gelder weet toch maar altijd voor zijn Pierprogramma's voor afwisseling te zorgen. 't Woord: Variétés eischt die voortreffelijke eigenschap dan ook trouwens krachtens dat woord en zoo hebben we dan weer een nieuw programma genoten, dat er wezen mag. Willy Derby als populaire humorist, waarborgt velen al dadelijk een goeden avond; hij had dan ook direct contact en dan is met een coupletzanger als Derby de zaak „voor elkaar".

'n Keurig rolschaatsenrijders-nummer opende het programma, en de jongleerende equilibristen Ness en Ness, wekten aller bewondering door de correcte en soepele wijze, waarop zij hun toeren afwerkten. Alleraardigst waren Sereno en Partners imitaties van Maurice Chevalier en Chaplin en de gebroeders Paulay, waarbij de een door zijn fouten den andere niet weinig komische last en het publiek veel vermaak bezorgde, behaalden al mede een verdiend succes. Een in stijl uitgevoerde negerrevue met zang en karakteristieke dans vulde 't programma op genoegelijke wijze aan.

Dat Limbach en de zijnen musicaal den gang er in wisten te houden en aan de zwaarste begeleidings-eischen wisten te voldoen, verhoogde de uitvoering van de vele geslaagde nummers van dit ensemble niet weinig. 'n Bravo voor 't wakkere orkest!

Tentoonstelling van Haagsche Schilderessen.

De Odis-tentoonstelling in de Kleykamp-zalen vraagt aller belangstelling, te meer waar zij thans aangevuld is met werk van niet-leden van Odis' damesgenootschap, die mede helpen hier een expositie samen te brengen van enkel Haagsche vrouwelijke artisten van 't penseel, waarbij Odis tevens zijn beste beentje heeft voorgezet en selecter dan wel op tentoonstellingen in de Van Dijkzaal te werk is gegaan. 't Geheel der expositie maakt een voortreffelijken indruk, den indruk van fleurigheid en voorname toets. Aan wijlen mej. van Prooyen, aan wier arbeidzame medewerking Odis steeds zooveel te danken heeft gehad, is een apart In Memoriam hoekje gewijd. Deze daad van piëteit getuigt voor den geest van Odis. Wij noteeren uit wat deze tentoonstelling biedt, een paar knappe stillevens van mevr. Kraemer-Obreen, blank van toon als 't werk wat hier hangt van Lucie van Dam van Isselt en voortreffelijk van stofuitdrukking. Een aardig en origineel stilleven van een kaptafel met oude toilet-details van mej. L. Rose valt op tegenover den blanken toon van voornoemd werk. Edmée Broers kwam uit met een goed portret van dame van middelbaren leeftijd en uit de wijze, waarop mej. Knuttel haar oude dame bij het venster schilderde spreekt piëteit en tegelijk knapheid van penseelhanteering. Nog maken wij melding van enkele fijntonige stilleventjes van Hetty Broedelet, die ons bijzonder geslaagd voorkwamen, zoomede eenige kleurgevoelige werkjes van mej. v. Hoytema, waarvan het vaasje met zilverpauw-veeren tegen blauw fond verrassende werking heeft. 'n Mooie aquarel van mevr. van Waning-Stevels en een knap gedaan stadsgezicht van Brugge van mevr. Koppenol-Lehman, zoomede enkele bloem-fantasieën van mevr. Marianne Hartong in den haar geëigenden dramatischen en krachtigen toon vullen waardevol de hier aanwezige collectie mede aan. Van mej. A. Kerling bewonderden wij een drietal rijpe en prachtige bijdragen uit Frankrijks oude-stedenschoon, werk dat alleen reeds een gang naar Kleykamp waard is. Vooral haar luchtige aquarel van Arles is een bijzonder gelukkige bijdrage. We kunnen moeilijk bij elk der vele geslaagde inzendingen stilstaan en mogen zeker enkele minder gelukkige doeken wel onbesproken voorbijgaan, maar vragen nog even de aandacht voor 't knappe illustratieve werk van de bekende verluchtster mevr. Midderigh-Bokhorst, dat in een der vitrines is uitgestald, zoomede voor enkele harer studies in lijst.

'n Werkelijk velerzijds geslaagde tentoonstelling, waarmede Odis een zeer succesvol entrée in Kleykamps zalen heeft gemaakt. Het genootschap deed er verstandig aan zijn inzending door enkele invitée-inzendingen te doen opluisteren. Er is nu een rijkwisselend geheel verkregen, dat een goede indruk achterlaat, van wat Den Haag in haar vrouwelijke grafische kunstenaressen presteert.

R.

OVER KINDEREN.

OMGEVING OF OPVOEDING.

Onlangs maakte ik een debat mee over de kracht, die opvoeding uitoefent op het kind en daar tegenover het weinige, dat opvoeding bij sommige kinderen uitwerkt. Hoe komt dat? Hoe is 't mogelijk, dat men het kind dagelijks het goede voorhoudt, dat men hem terechtwijst over een fout en dat — ondanks alle moeite — de fout niet verdwijnt en de theorie „grau" blijkt te zijn? Hoe komt het, dat, ondanks de vele moderne „vondsten" op paedagogisch gebied, de menschen geen haar beter zijn dan toen men zich over kinderopvoeding niet zooveel bekommerde?

Ik geloof, dat de reden minder ver te zoeken is, dan wij denken, dat deze zelfs vrij dichtbij ligt, maar dat wij die — zooals 't meer gaat — willen vinden, waar die niet is: n.l. bij ons zelf èn bij, of liever, *in* onze omgeving.

Het kind wordt geboren met alle mogelijke kiemen in zich naar goed en naar kwaad, zoowel physiek als psychisch en nu is het maar de kunst om schadelijke kiemen te vinden en die zoo mogelijk uit te roeien, althans elke ontwikkeling daarvan trachten te stuiten en de voorwaarden voor 't uitgroeien der kiemen ten goede zoo voordeelig mogelijk te maken.

Wij zijn ons bewust dat wij, wat het physieke betreft, van die kwade kiemen weinig afweten, omdat wij van het menschelijk lichaam geen voldoende studie hebben gemaakt. Wij zien fatale uitingen en..... roepen den dokter. *Hij* bekijkt en onderzoekt het kind volkomen *objectief*, constateert zoo mogelijk welke de kwade kiemen zijn en geeft raad, hoè te handelen, welke raad door de ouders angstvallig wordt opgevolgd; zoo dat noodig is getroosten zij zich zelfs tijdelijk van het kind te scheiden, om hem in een omgeving te brengen, waar de kwade kiemen geen kans hebben om zich te ontwikkelen (laat ons even denken aan scrofulose, tuberculose, asthma enz.).

Maar wat het psychische van ons kind betreft, gaan we heel anders te werk. We weten van psychologie wel een bedroefd klein beetje af, maar dat doet er niet toe. Wij verbeelden ons, dat wij — mèt de geboorte van ons kind — een nieuwe wijsheid zijn deelachtig geworden, die ons zóó maar is komen aanwaaien, want wij hebben er nooit in gestudeerd en elke wetenschappelijke kennis op dit gebied is ons vreemd.

Kunnen wij de kwade kiemen ontdekken en onderscheiden, die leven in de ziel van ons kind? En weten wij dan de goede middelen toe te passen om den groei er van te fnuiken? Terwijl wij voor het lichamelijk welzijn een objectief, een wetenschappelijk mensch raadplegen, vinden wij dit voor het zooveel kostbaarder welzijn van de ziel van ons kind niet noodig! Hier vinden wij ons zelf knap genoeg! En als dan later de uitkomsten verkeerd blijken te zijn, geven wij daarvan liefst *nooit* aan onszelf de schuld.

Geen enkele ouder ziet zijn kind volkomen objectief. Dat zou alleen mogelijk zijn, indien wij ons zelf goed kenden, maar juist dit gebrek aan zelfkennis is oorzaak dat wij de foute neigingen in ons kind, die zoo vaak (lang niet altijd) onze eigen fouten zijn, niet zien kunnen..... en ook soms niet *willen* zien.

Een van onze hoofdgebreken als ouder is, dat we zoo ijdel zijn, dat wij te veel hechten aan de deugden van ons kind, dat wij te vaak de ondeugden verdoezelen of er blind voor blijven, omdat het oordeel, dat „men" over ons kind heeft, voor ons gevoel terugslaat op ons zelf. Wij voelen ons trotsch en gevleid, wanneer men ons vertelt, dat wij toch zoo'n lief kind hebben en wij voelen ons beschaamd, indien het oordeel over ons kind minder gunstig is, alsof wij min of meer aansprakelijk zijn voor dit minder goede oordeel.

Wij juichen als de meester op school ons kind intelligent noemt en..... wij maken er 't arme kind een stil verwijt van, als de meester ons zegt, dat zijn capaciteiten maar zeer begrensd zijn. Alsof een kind er *iets* aan kan doen, welk stel hersens hij meekrijgt in dit leven!

En dan is er nog een radikale fout, die wij in onze opvoeding begaan, n.l. deze, dat wij de wijze lessen, die wij onzen kinderen uitdeelen, zelf niet in praktijk brengen.

Het kind is een bizonder scherp opmerker, veel scherper dan een volwassen mensch, omdat zijn wereld nog begrensd is en hij het gebied kan overzien.

Bovendien reageert het kind op zuivere manier op alles, wat op hem inwerkt. Ge kunt Uw kind nòg zoo vaak er op wijzen, dat hij zijn speelgoed moet opruimen, als hij ziet, dat gij zelf de dienstbode roept om *Uw* rommel weg te brengen of ge zelf de boel laat slingeren, ontstaat onmiddellijk in zijn zieltje de vraag: „Waarom moet *ik* opruimen, moeder doet het óók niet?" Soms stelt hij die vraag hardop en de moeder antwoordt met de een of andere uitvlucht, dat ze moe is of geen tijd heeft, of dat kleine kinderen ordelijkheid moeten leeren, maar..... het voorbeeld werkt hier veel sterker dan welke wijze les ook. Het jonge kind is geneigd tot nabootsen en navolgen en daarvan kunnen ouders zooveel partijtrekken..... ten goede.

Ge zult geen zachtmoedig en vreedzaam kind kweeken in een omgeving, waar steeds gekibbeld wordt, ge kunt niet eischen, dat hij anderen met wellevendheid behandelt, indien men elkaar in het ouderlijk huis niet met hoffelijkheid bejegent en den goeden toon niet weet hoog te houden.

De omgeving, het hem omringende leven werkt veel sterker op het kind in, dan welke wijze lessen ook, indien hij ze niet ziet toegepast.

Is 't daarom verwonderlijk, dat een jongen opgroeit tot misdadiger, als hij niets anders dan ruwheid, misdaad, leugen en bedrog om zich heen ziet? Het is immers vooral hiermede, dat de rechter rekening houdt in het rechtsgeding van een verdachte: Waar groeide hij op, hoe was zijn jeugd, wie waren zijn ouders? Waarmee al weer niet gezegd mag worden, dat e l k e misdadiger het slachtoffer zou zijn van het milieu, waarin hij opgroeide, of dat een slechte zoon of dochter per se ook slechte ouders moet hebben. Er zijn vele spelingen in de natuur en evengoed als een paar mooie menschen een leelijk kind kunnen hebben, evengoed kunnen brave ouders een misdadig kind naast zich zien opgroeien. „Pro juventute", de vereeniging, die voor jonge, verwaarloosde en naar het misdadige neigende kinderen zooveel doet, heeft reeds lang begrepen, hoeveel kwaads èn goeds een omgeving kan uitwerken, waarin het kind opgroeit. Vandaar dat zij zooveel doet om jonge menschenkinderen aan een slechte omgeving te onttrekken.

Maar ook wij kunen met onze eigen kinderen er angstvallig voor waken, dat de omgeving, het milieu, waarin ons kind opgroeit, zoo zuiver en goed mogelijk worde gehouden, want d i t is een onomstootelijk feit: ge zult met àl uw opvoeding niets bereiken, indien ge niet zelf het voorbeeld geeft.

Een groot paedagoog heeft me eens gezegd: „Aan het kind merk ik binnen heel weinig tijd, uit welk milieu hij komt. Ik maak mijn conclusie en ze komt meestal uit."

Dus het is hier vooral: Let niet in de e e r s t e plaats op uw kind. Let het allereerst op u z e l f.

EEN MOEDER.

KURHAUS SCHEVENINGEN

Zaterdag 8 Juli — 20.15 uur. Kovacs Lajos en zijn Orkest.

Zondag 9 Juli — 15.— uur. Matinée o. l. van Ignaz Neumark. Soliste: Wilmy Richard, piano.
20.15 uur. Concert o. l. van Carl Schuricht. Soliste: Henriette Sala, zang.

Maandag 10 Juli. — 20,15 uur. Volksconcert o.l v. Ignaz Neumark. Soliste: Mevr. Fr. Vetter-Hendriks, zang.

Dinsdag 11 Juli. — 20.15 uur. Concert o.l.v. Jos Vranken. Met medewerking van het Palestrinakoor en het Residentie-orkest.

Woensdag 12 Juli. — 14.30 uur. Kindermatinée o.l.v. Henri Nolles.
20.15 uur. Symphonie-concert o.l.v. Carl Schuricht.

Donderdag 13 Juli — 20.15 uur. Concert te geven door „Les Filles de France".
20.— uur. Zuiderzeefilm met verklaring van den heer D. J. v. d. Ven.
22.30 uur. Vuurwerk op het strand.

Vrijdag 14 Juli — 20.30 uur. Concert o.l.v. Carl Schuricht. Solist: Alfred Cortot, piano.

HOTEL-RESTAURANT
BAZARSTRAAT 17-19
LOGIES MET ONTBIJT . . . f 2.50
LUNCH f 0.75 — DINER f 1.00
TELEF. 110444 — H. WEILEMANN

BEZOEKT DE TOONKAMERS VAN HET GASBEDRIJF
WILLEMSTRAAT 7 EN 11.
KOSTELOOS ADVIES

IJSKASTEN EN BOTERKOELERS
FRANS VAN WIJK & Zn.
VLAMINGSTRAAT 24
TELEFOON 116276

NAAR KANTOOR
Wij leiden U op en zorgen ook nu voor plaatsing in GOEDE BETREKKINGEN
PROSPECTUS GRATIS
of beter nog;
Kom eens met ons spreken
(10—12, 2—4, 7—9 uur
INSTITUTEN
SCHOEVERS
STADHOUDERSPLEIN 3, TEL. 553638

GIEZEMAN
De Waschman
LOOSDUINEN
TEL. 339082
heeft lage tarieven
Gemangeld 25 ct. per K.G. of p. st. 7, 4 en 2 ct.
Persopmaak 8, 5 en 2½ ct. p. st. p. K.G. 34 ct.

De Kunstnijverheid
12 HOOGSTRAAT 12

ZOMER OPRUIMING

ALLE ZOO JUIST ONTVANGEN ZOMER-GOEDEREN WORDEN EVENEENS IN ONZE OPRUIMING OPGENOMEN

EXTRA LAGE PRIJZEN

SEINPOST
Scheveningen, Tel. 553718-9

Vanaf Vrijdag 7 Juli '33 — Iederen avond 8.15 uur

Greta Garbo in Inspiration.
Als 2e Hoofdfilm;
Ein Lied, Ein Kuss, Ein Mädel.
met MARTA EGGERTH en GUSTAV FRÖHLICH.
Toegang boven 18 jaar.

Zondag en Woensdag — 2.30 uur — Speciale Jeugd-Matinée
De Zoon van den Houthakker.
Spannende sensatie met LLOYD HUGHES.
Toegang elken leeftijd.

Overige Middagen — 2.30 uur
Greta Garbo in „Inspiration",
Toegang boven 18 jaar.

BEZUIDENHOUT 57
TELEFOON 772734
DEN HAAG

MAISON DE RIDDER

VOOR CORSETTEN EN CORSELETS
HET ADRES
WAAROVER
MEN
SPREEKT

DAMES, toch vooral lezen!

Hoerah! Geen **verdriet meer** en geen **zorgen** voor een **huwelijk,** al ben ik nog zoo oud. Ik ben bij

Mevrouw L. C. GIMBER
156 LAAN VAN MEERDERVOORT 156
DEN HAAG

onder behandeling geweest, en heb daar **snor** en **baard** laten **verwijderen** met garantie van nooit weer **terugkomen.**
Ziet, vrouwelijke **lotgenooten,** doet zooals **ik,** en laat **daar** Uw **OVERTOLLIG HAAR verwijderen.** U zult Mevr. GIMBER **dankbaar zijn.**

Inrichting tot het verwijderen van **Lidteekens, wratten, sproeten, rimpels.** Gelaats- en lichaamsmassage enz.

Telefoon 331841 — Catalogus No. 16 gratis en franco

Dit is zeer belangrijk:

Inhoud voldoende voor 2½-3 emmers (25-30 liter) water. Geen zeep of zeeppoeder eraan toevoegen, daar zulks overbodig is! Meng de benoodigde hoeveelheid Persil met een beetje koud water aan tot een dun papje, waarin zich geen klontjes meer mogen bevinden.

Voor elken ketel „witte wasch" steeds een nieuw sop met koud water bereiden. Het gebruikte Persil-sop kan nog zeer goed benut worden voor het wasschen van bont goed en voor allerlei andere reinigingsdoeleinden.

Persil blijft Persil

E. Ostermann & Co.'s Handel Mij. N.V., Amsterdam. Fabrieken te Jutphaas bij Utrecht.

Om de wasch in de week te zetten en schraal water zacht te maken: „Henco", Henkel's wasch- en bleeksoda.

Rademaker's
DEN HAAG

EEN KEUR-COLLECTIE FIJNE BONBONS IN PRACHTIGE DOOS INH. ½ POND PRIJS 1.10

„IBIS"

BONBON-ASSORTIMENT

Altijd door

vertrekken treinen vol reizigers. Eénmaal maakt ook U zich gereed om voor Uw vacantie te vertrekken. Is dan Uw bagage in orde? Ziet vooral tijdig Uw koffers en tasschen na; en wendt U tot de daartoe voor U aangewezen firma

TRADING CO. LATE
PERRY & Co
AMSTERDAM - ARNHEM - GRONINGEN
DEN HAAG - UTRECHT.

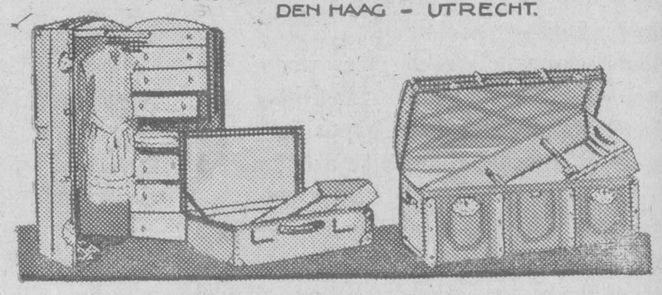

ANNO 1896 — TEL. INT. 778011

HOFLEVERANCIERS

N.V.
«OZON»
VOORBURG

WASSCHEN
STOOMEN
CHEMISCH REINIGEN
ONTMOTTEN
DESINFECTEEREN

VERLAAGDE TARIEVEN OP AANVRAAG VERKRIJGBAAR

Voortdurend adverteeren is geld verdienen

N.V. ELECT. DRUKKERIJ „DE ATLAS" DEN HAAG

DE HAAGSCHE VROUWENKRONIEK

TWEEDE BLAD — VRIJDAG 7 JULI 1933

De werkende Vrouw

Journaliste,

DOOR

JOH. EVERSBERG.

II.

Door de moeilijke tijdsomstandigheden is het aantal mode-huizen met eenige verminderd, maar hebt u er zich wel eens rekenschap van gegeven, hoeveel modehuizen Den Haag rijk was in de voorspoedige dagen? Dat waren er heel wat en elk modehuis gaf twee maal per jaar bij het begin van lente en herfst een show om de nieuwe modellen aan de klanten te toonen.

Allergenoegelijkst, zoo'n show, niet waar? U zit gezellig met eenige vriendinnen aan een voor u gereserveerd tafeltje; men dient een fijne en uitgebreide thé of café-complet en onder de tonen van een strijkje passeeren u de bekoorlijke mannequins in uitgezochte kleederen. Een beetje moe van het kijken, maar uiterst voldaan gaat u naar huis en nog dienzelfden avond, of, als het laat is geworden, den volgenden morgen, brengt uw courant u een verslag van de show, zoodat u het genoten plezier nóg eens savoureeren kunt. Ja, dat is vanuit *uw* standpunt bezien reuzeplezierig, maar.... nu gaan we dit eens bekijken van het standpunt der journaliste. Ook *zij* is vrouw en — haar betrekking brengt dit mee — een goed gekleede vrouw en zij verheugt zich op de hoogte gesteld te worden van de nieuwste snufjes, maar... terwijl gij bonbons knabbelt en thee drinkend zit te genieten, is *zij* onafgebroken bezig de nouveauté's met enkele woorden op haar bloc-note vast te leggen, om die later thuis of op haar bureau verder uit te werken. Dat mag een heel aangename taak zijn, het is óók een inspannende taak, want aan de verslaggeefster mag niets ontgaan, zij moet vlug opmerken, onmiddellijk de nieuwe wending in de Mode zien, direct een indruk krijgen van de nieuwe stoffen en de kleine détails, die dát seizoen den voorrang vragen. Het is niet genoeg te vermelden: „Er waren veel mooie en geslaagde toiletten"; het lezend publiek wil weten, waardoor die toiletten mooi en geslaagd zijn.

De redactie-bureaux worden tegenwoordig overstroomd met aanvragen van jonge dames, die o zoo graag een verslagje willen maken en de moeilijkheden daaraan verbonden niet tellen; want ze weten immers op haar duimpje of een robe mooi of leelijk is! Maar dát is de kwestie niet. De verslaggeefster moet als een eerste coupeuse kunnen spreken met kennis van zaken; zij moet op de hoogte zijn van de voornaamste modehuizen, en wat deze kunnen brengen, van de stoffen, die gelanceerd worden, op welke wijze hoedjes, japonnen, mantels, enz., gedragen worden en nu kan men zich dit door routine wel eigen maken, maar er is nóg iets, dat iedere journaliste, wil zij slagen en carrière maken, hebben *moet*. Ik zou het *flair* willen noemen, het fijne instinct, dat de jachthond het wild doet opsporen. Haar heele wezen moet op haar taak gespannen zijn, niets mag aan haar aandacht ontsnappen; er moet bewondering in haar zijn voor het kunstwerk van de naald dat haar wordt getoond, en vreugde over een geslaagd effect.

Toen de shows bij ons nog in hun kinderschoenen stonden, kon het nog wel eens voorkomen, dat een nieuweling door de couturiers werd geaccepteerd; zoo'n juffertje dat van toeten noch blazen iets wist, smulde van haar thee met toebehooren en maakte er een prettigen middag van, maar dat kan *nu* niet meer en de directies der verschillende modehuizen laten dikwijls hun invitatie vergezeld gaan van het verzoek: ‚gaarne de dame, die de laatste maal het verslag maakte," of: „gelieve ons iemand te zenden, die beter op de hoogte is dan de verslaggeefster, die u ons de vorige keer zond!"

En hebben zij geen gelijk? Hoeveel shows er in voor- of na-jaar gegeven worden; het modehuis, dat de rij opende, of het huis, dat de rij sloot; zij hebben *alle* recht op een goed, doorwerkt, eerlijk verslag en hoe volkomen moet de verslaggeefster voor haar taak berekend zijn, als men nagaat, dat het eerste verslag in andere bewoordingen gesteld moet zijn dan het tweede; het tweede wéér heel anders dan het derde en zoo voorts tot 't negende of tiende toe, dat haar enthousiasme bij de een niet minder wezen *mag* dan bij de ander en dat zij geen minderen ijver of ook maar iets van vermoeidheid toonen mag. Heusch, daarvoor moet men een aparte gave bezitten en gelukkig zij, die zich daarin kunnen verheugen.

Het komt nogal eens voor, dat de directie van een eerste klas hôtel in een onzer groote steden in voor- en najaar overleg pleegt met het een of andere belangrijke modehuis, dat dan gedurende de middagthee of in de pauze van diner of souper de nieuwste modellen door eenige mannequins laat demonstreeren. Als verslaggeefster bij zoo'n gelegenheid gezien te worden, beteekent voor de aankomende journaliste, wat voor den page uit de middeleeuwen den ridderslag beduidt. Ieder is begeerig zoo iets te mogen verslaan, zoo bereikte ons eens het verzoek:

„Zou *ik* het diner in Hôtel... niet mogen bijwonen? Ik heb een beeld van een avondjapon en die zou ik zoo dolgraag bij zóó'n gelegenheid eens dragen."

Het deed ons leed voor de mooie avondjapon, maar het verzoek van de gelukkige bezitster daarvan kon niet worden ingewilligd.

Novieten in de journalistiek zijn, als zij géén talent hebben, een wanhoop voor de menschen, die hen moeten inwijden. Of zij geven te veel, óf zij geven te weinig; de juiste maat kennen maar enkelen. Uit een soort vrees niet genoeg te geven, prijzen zij overmatig, waar geen prijsje verdiend werd en laken zij, waar het misprijzen niet te pas komt. Evenals de schrijver, de tooneelspeler, de musicus bij eén jongere collega gewoonlijk al heel gauw het al of niet aanwezig zijn van talent aanvoelt, zoo speurt de journalist ook, wie geschikt is voor het vak en wie niet.

O, die wijdloopigheid van de beginnelingen, dat uitspinnen van vrijwel onbeteekenende feiten, dat smullen aan de eigen zinnen en dat ontzettende verdriet dikwijls, als soms meer dan de helft van al hun fraaïgheid terwille van de plaatsruimte wordt geschrapt.

Een journaliste moet kwiek van geest zijn, vlug en helder zien en opmerken, nauwgezet en accuraat werken, maar zij mag niet peuteren; geen tien woorden gebruiken, als zij het met één af kon. Haar stijl moet vlot en fleurig zijn, niet droog en zwaar als een rijstenbrij-berg, waar men niet doorheen kan komen, dan zegt het publiek al gauw: „Merci", en kijkt er niet meer naar om en de courant heeft juist tot doel het publiek tot lezen te lokken.

Verder moet de journaliste een goede gezondheid bezitten en onvermoeid zijn. Zij mag geen lip trekken, als zij bijv. bij het openen van het seizoen op één dag eenige malen naar Scheveningen wordt gestuurd, 's morgens om de demonstratie van iets nieuws bij te wonen, 's middags om een persconferentie of iets dergelijks te verslaan en steeds moet zij zich vertoonen in de puntjes verzorgd. Een journaliste, die slordig voor den dag komt, is een onding; zoodra een vrouw het plezier in zichzelf verliest, is zij voor haar werkgevers van nul en geener waarde. Begrijp mij wel, ik wil daarmee niet zeggen, dat zij het grootste deel van haar salaris moet besteden aan japonnen en hoeden, maar wèl, dat haar kleederen steeds in goeden staat moeten zijn en de meeste vrouwen zijn wel zoo wijs, zich niet te vertoonen met smoezelige handschoenen, bengelende knoopen en onordelijk haar. Het geeft de vrouw zooveel meer zekerheid van optreden, als zij weet: „er mankeert niets aan mijn toilet, ik kan mij met gerust hart overal vertoonen."

Dan is er nóg iets, dat voor de aankomende journaliste van groot belang is n.l. beleefd zijn en voorkomend wezen. Beleefd zijn tegen alle menschen, met wie zij in aanraking komt: tegen haar werkgevers, haar confraters, de adverteerders van het blad, kortom tegen ieder met wie zij te maken krggt. Nu zal men zeggen: „dat behoort *iedere* werkende vrouw te zijn!" Zéér juist opgemerkt, maar de journaliste behoort het *in de eerste plaats* te wezen.

Bij haar algemeene ontwikkeling moet de journaliste een vlug begrip hebben en daarbij moet zij de belangen voorstaan van het blad, waarvoor zij werkt en van de firma's over wie zij moet schrijven. Stel, dat zij een tentoonstelling moet verslaan, waarop de meest-uiteenloopende dingen worden geëxposeerd, dan moet zij met blocnote en vulpen in de hand even belangstellend luisteren naar de meneer, die een nieuw product in den handel brengt, als naar de andere, die bijv. visch of vleesch dagen lang in goeden staat weet te houden, terwijl een derde vlak voor haar oogen de buigzaamheid van een nieuwe zool demonstreert en een vierde haar wil inlichten over de onfeilbaarheid van een nieuw merk stofzuiger. De verslaggeefster moet oplettend toehooren en tegelijkertijd opteekenen. Dat is niet zoo eenvoudig, maar al doende leert men.

Nooit mag de journaliste eigen belangen of wenschen laten vóórgaan voor die van haar blad. U herinnert zich wel de geschiedenis van den armen paljas, die in het circus moest optreden, terwijl zijn kind op sterven lag. Daartegenover kan ik een ware gebeurtenis van een journaliste stellen, die zeker niet minder schrijnend is.

Er zou in een van onze groote hôtels een diner plaats hebben met een modeshow, waarop de modellen getoond

---

Celui qui aime une personne à cause de sa beauté, l'aime-t-il? Non; car la petite vérole, qui ôtera la beauté sans tuer la personne, fera qu'il ne l'aimera plus.

PASCAL.

FEUILLETON.

Het Plein in Zon en Regen

Haagsche Roman

DOOR

ELINE VAN STUWE.

(Jacqueline Reyneke van Stuwe.) 16

VIERDE HOOFDSTUK.

I.

Dokter Mertens staat werktuigelijk op als al de anderen en laat zich meevoeren naar de aangrenzende kamer, waar de speeltafels gereed staan. Hij beweegt zich als een automaat, hij is te verdoofd door de plotselinge ontdekking om op dit oogenblik pijn te voelen, verdriet of verontwaardiging, alleen klinken de stemmen van zijn gasten wonderlijk luid in zijn ooren; 't is of hij middenin een volksoproer staat en tusschen deze warreling van geluiden ruischt de vleiend geuite opmerking van Hélène:

„Me dunkt de krukken aan de eene tafel, de matadors aan de andere, dan wordt er niet gekibbeld en heeft elk het naar zijn zin." Ze verzekert zich snel van Kalmeier, Frank van Doeveren en Effie van Welderen en wijst hèm de andere tafel met een half spottend, half vergoelijkend: „Koert kent er niets van, jullie moet bij hem maar 'n oog toeknijpen. Hij begaat flaters, waar je van omvalt!"

Iemand stoot hem aan den arm; 't is Digna, ze wijst op den cirkel, dien hij, nog geen half uur geleden, zèlf op het laken heeft uitgespreid en zegt: „Je moet trekken, Koert," dan, als zijn hand gedwee tast naar een kaart, fluistert ze hem toe: „Voel je je niet goed? Je ziet zoo vreeselijk bleek."

„Niets te beduiden," weert hij af. Hij wil zich tot elken prijs goed houden, kalm overleggen, wat hem te doen staat. Nu zijn eerste hevige ontsteltenis langzaam aan bedaart, voelt hij steeds hooger den wil rijzen een scène te maken, dien Kalmeier bij z'n kraag te vatten en hem de deur uit te smijten... Is zijn drift eenmaal opgewekt, dan... is iedereen bang voor hem, doodsbang, dan is er van den goeden, gelijkmatig gehumeurden dokter Mertens niets meer over, dan... loopt iedereen hem uit den weg. „D'r uit," wil hij schreeuwen, „d'r uit, d'r uit, jij hoort hier niet!" Het hamert in zijn keel en het flkkert voor zijn oogen; hij rukt aan zijn boord, dat hem benauwt en neemt stuntelig de kaarten op, die hem worden toegeschoven.

Frank van Doeveren maakt een grap, waarover de anderen in lachen uitbreken, hij begrijpt niet, dat iemand zoo'n onbenulligheid zoo vroolijk kan opvatten.

„U maakt troef, Dokter," de zachte aanmaning van Mevrouw van Doeveren brengt hem weer tot zichzelf.

„Schoppen," zegt hij aarzelig, „of nee, klaveren, misschien... is ruiten nóg beter," zonder het minste besef, dat hij zijn spel geheel bloot geeft.

Niemand valt hem daarover lastig, maar hij voelt met een hinderlijk gevoel van wrevel, hoe Digna's oogen hem onderzoekend vasthouden en hij tracht haar blik te ontwijken.

„Jullie moeten màar 'n beetje geduld met me hebben," prevelt hij tusschen de tanden, „ik..., ben er met m'n hersens niet bij; drukke dag gehad, ernstige patiënten..."

Als een kleine vorstin troont Hélène aan de andere speeltafel. Ze speelt en met overleg en terwijl hij mechanisch zijn kaarten bijwerpt, denkt hij er aan met welk een fijn overleg, ze gespeeld heeft met hèm. Het kon niet missen, of hij *moest* eens in de fuik loopen, *hij*, de eenige ongetrouwde onder de doctoren van het ziekenhuis. Het verpleegsterskleed en het witte, stijfgesteven verpleegsterskapje, dat haar gouden haar als een diadeem omsloot, stonden haar om te stelen. Bij zijn rondgang door de zalen en kamers trof hij haar altijd een korte poos alleen; nu eens stond zij bevallig in den corridor tusschen de bloemen op hem te wachten, dan weer trof hij haar voor de deur van een der ziekenzalen, quasi om hem vol zorg over een patiënt in te lichten, of zich over een onrechtvaardige behandeling te beklagen, maar in waarheid om hem te dwingen zijn aandacht geheel te bepalen op haar bekoorlijke persoonlijkheid. Spel was het geweest, niets anders dan een weloverlegd, goed uitgewerkt spel, dat zij glansrijk gewonnen had. Zij had den eenzamen, stuggen, weinig toeschietelijken man overrompeld, een voor een al haar troeven voor hem uitgespeeld, en ook *nu* doet zij niets anders dan spelen met hem. Ze speelt de toegewijde, aanhankelijke echtgenoote:

„Je moet liever geen whiskey-soda nemen, Koert, anders heb je morgen weer hoofdpijn." Ze speelt de oplettende gastvrouw, als zij het tweede meisje maant:

„Ga nog 's rond met de sandwiches en schenk de glazen weer 's in!"

Spel! Het heele leven is een spel, waarin ieder met min of meer succès zijn rol speelt. Frank van Doeveren, Mevrouw, David van Welderen, Digna, allen spelen ze hun rol; het hangt er maar van af, wie veine heeft, wie zich door een ander zal laten verslaan. *Hij* voelt zich op dit oogenblik verslagen en hij trilt van woede. Vanaf zijn plaats heeft hij juist het gezicht op Kalmeier, die met het triomfantelijk air van een overwinnaar tegenover Hélène zit en haar voortdurend in de kaart speelt. Ook daarin schijnen ze elkaar dus gevonden te hebben. Wat moet hij doen? Den kerel na afloop van het partijtje verzoeken na te blijven en hem ter verantwoording roepen? Maar waar zijn de bewijzen? Zijn heele ontdekking berust slechts op vermoedens.... Hélène zou hem vierkant in het

zouden worden van de eerste Parijsche huizen de Haute Couture. Een onzer eerste journalisten moest daarheen om verslag te maken. Terwijl zij zich snel in avondtoilet steekt, wordt haar man plotseling getroffen door een beroerte. Doodsverschrikt belt zij den dokter op, die heel gauw aanwezig is en haar vraagt of zij niet thuis kan blijven. Zij telefoneert haar bureau op... Alle verslaggevers zijn bezet; zij smeekt een vriendin-journaliste in háár plaats te gaan... Ook deze is niet in staat haar te helpen. Dan.... neemt zij een kloek besluit, ontbiedt een pleegzuster en kleedt zich verder aan. Van half 9 tot 12 is zij op haar post. De hotelier, de ober houden haar op de hoogte van den toestand, terwijl zij haar plicht vervult. De zieke herstelde, maar nooit zal de journaliste de tragiek vergeten van dien avond.

Zoo heeft de journalistiek als elk ander beroep zijn vele ups and downs en zijn oogenblikken van groote voldoening.

Wie het vak vervult met ernst en toewijding, kan er veel goeds in bereiken, en heel veel voor anderen zijn, maar men moet niet vergeten, dat men het niet terloops beoefenen kan, het eischt den heelen mensch en zeer zeker het *beste* dat in hem (of haar) is.

Causerie over de Mode.

DOOR

PARISIENNE.

Weinig huwelijken in de groote wereld hebben in de laatste weken zooveel belangstelling gewekt als dat van den ex-kroonprins van Spanje, den prins van Asturië met een jong meisje uit Cuba. Het werd niet voltrokken met vorstelijke praal in de een of andere grootsche kathedraal, maar werd gesloten in een onaanzienlijke kerk in een klein dorp met slechts enkele bloedverwanten en vrienden als getuigen. Weken van te voren werd het jonge paar door de reporters der verschillende bladen bestookt om eenig nieuws, maar men kwam van deze liefdesromance niets anders te weten, dan dat de afstammeling van de oudste, koninklijke familie in de wereld afstand had gedaan van zijn rechten op den troon.

Wie zou het sprookjesprinsesje kleeden op haar huwelijksdag. Men wist, dat haar bruidstoilet gemaakt werd in Parijs, maar welk groot modehuis had de bestelling gekregen? Dat geheim lekte eerst uit, toen het huwelijk gesloten was. Twee weken van te voren kwam Senorita Edelmira Sampredo de Ocejo naar Parijs om met Worth over haar bruidstooi te spreken, op voorwaarde, dat hierover niemand zou worden ingelicht en het geheim bleef zoo goed bewaard, dat de coupeuse, die het toilet een dag van te voren naar Lausanne bracht, niet wist voor wie het bestemd was. De bruidsrobe van wit satijn had een matig V-vormig décolleté en zeer lange sleep. Het lijf was versierd met open borduurwerk en had pofmouwen tot den elleboog. De diadeem, waarvan een lange tullen sluier afhing, was gemaakt van kleine perlamoeren bladeren.

Worth neemt bij voorkeur voor bruiden het soepele, rijke, glanzige satijn, dat op zichzelf zoo mooi is en weinig garneering behoeft. De kleindochter van prinses Murat, een der oudste namen in de historie van Frankrijk, droeg op haar trouwdag een bruidstoilet van Worth, gemaakt van dit prachtige materiaal, met een bouquet en diadeem van witte viooltjes (de lievelingsbloemen van Keizerin Eugénie).

Groot succes heeft Worth dit seizoen met zijn combinaties in zwart en wit.

„De hang naar kleur", zeide hij, „kwam tot ons van over de grenzen; de Parisienne schikte zich daarin, omdat zij ook wel eens ideeën van anderen overneemt, maar in haar hart is zij altijd blijven vasthouden aan haar geliefde zwart- en wit en ook dit seizoen heeft zij die voorkeur duidelijk getoond. Onze morgen- en middagrobes in wit met zwart, ook in grijs, worden het meest gekozen en dat is voor ons een vingerwijzing om daarop door te gaan. Mode is niets anders dan een afspiegeling van den tijd, waarin we leven. Wij, mode-ontwerpers, schijnen allemaal aangetast te wezen door de onrust en de geweldige schommelingen in de economische wereld. Waartoe dit alles leiden moet, weet God alleen. Wat voor een wereld wij bezig zijn te maken voor onszelf en onze kinderen, daarvan is niemand op de hoogte. Wij voelen, dat het oude leven op maatschappelijk, economisch, en misschien ook psychisch gebied is geëindigd. Niemand is rustig en ieder begrijpt, dat er iets gedaan moet worden. Die onrust, dat zoeken naar iets, dat wij nog niet kennen, is merkbaar in onze kleederen. We kunnen niet spreken van de mode; nooit was er zulk een verscheidenheid van modellen, maar nog altijd zoeken wij naar iets, dat de juiste weergave wezen zal van de moderne vrouw. Dat is héél moeilijk, maar wij rusten niet vóór we dat gevonden hebben."

Zwart en wit is een thema, waarover Worth niet raakt uitgepraat. De familieleden van Senorita Sampredo deden in hetzelfde modehuis verscheidene bestellingen in zwart en wit en bij het Polospel te Bagatelle, waar de eerste vrouwen van Frankrijk samen komen om te zien en gezien te worden, liepen twee mannequins van Worth, de eene in een ensemble van zwart taffetas met een blouse in witte organdie met polka-stippels, de andere in een robe van zwart en wit bedrukt crêpe onder een ¾ lange mantel van wit fluweel. Hierbij werd gedragen een groote zwartfluweelen hoed, een zwarte tasch van antilope-leer en suède schoenen met vrij lage hakken.

Er is zelfs in de Ambassadeurs een zwart en wit-bal gegeven met buitengewoon succes. De goede dagen van weleer leken herleefd en de society van Frankrijk was rijk vertegenwoordigd, allen dragend wit en zwart, enkel wit of zwart en grijs, wat een indruk gaf van groote distinctie. Ik zag japonnen van zwart ciré, geborduurd organdie, met rijk geplooide volants over de schouders (wat een buitengewoon bevallig vleugel-effect geeft) en met een breede ceintuur rond de taille van witte piqué, bij den rug gesloten met een klaproos van roode mousseline. Een andere avondjapon was van rookgrijze tulle over een crêpe de Chine onderjurk in dezelfde kleur. Het décolleté, vierkant aan de voorzijde, eindigde aan den achterkant in een punt; een sjerp van organdie, twee maal om de taille geslagen, sloot links met een groote gesp in goud en zilver.

Er wordt veel gedaan dit jaar om onze vroegere traditie van élégance en chic te herstellen en er is moed noodig om het heerschende pessimisme meester te worden. Men gaf elkaar in den namiddag rendez-vous op de races te Longchamp, Chantilly, Auteuil, in den avond in de Ritz, de Ambassadeurs, Pré Catelan en 't viel mij op zooveel organdie er gedragen werd; voor jonge meisjes vooral witte organdie met een ceintuur van rood, blauw en wit taffetas-lint, aan de voorzijde gesloten met een grooten strik. Zwarte chiffon, bedrukt crêpe, mousseline, zwarte tulle, wit satijn en vooral wit linnen zullen dezen zomer bij voorkeur gedragen worden en dan voor koele dagen een licht wollen materiaal, afgezet met apenhaar en voor de reis wollen plaid in zwart en wit. Dezen zomer zal men bij japonnen van lichte stof bolero's zien gebruiken van fluweel. Buitengewoon practisch zijn de reis-tailleurs van grijs flanel, kleermakers-coupe, waarbij een grijs vilten hoedje gedragen wordt, een marine-blauwe sweater en een geruite das in wit, grijs en marine.

Op het strand zullen ook nu heldere kleuren gedragen

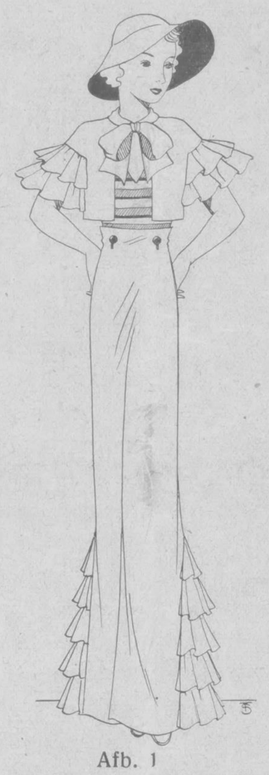

Afb. 1

Afb. 2.

worden, maar vooral bij een fond van wit, bijv. bij een fantasie-tailleur in wit linnen, een das in drie sprekende kleuren, bijv. helgeel, blauw en zwart of bij een japon van witte katoenen gabardine een vest van marine en sjerp en das in rood, wit en blauw.

Rood, wit, blauw, die kleuren doen voortreffelijk op het strand en in de zee, het is een combinatie, die nooit verveelt en vrijwel iedereen goed staat. we kunnen gerust zeggen, dat deze kleuren het zonnebad en de golven veroverd hebben.

Afb. I is een strandpyjama van roode crêpe de Chine, een aardig flatteus model voor jonge, slanke figuren. De wijde pantalon, die op zij vijf ruime strooken heeft, wordt aan den gordel van het badpak geknoopt. Het korte jasje, in den vorm van een bolero, wordt bij den hals toegestrikt. De korte mouwen bestaan uit twee wijd-uitgeplooide strooken. De groote wit-linnen strandhoed heeft een binnenvoering in rood. Het lijf van het badpak, waarvan nog juist de strepen te zien zijn, is gehouden in onze nationale kleuren.

Ook het badpak op afb. II toont deze drie kleuren. Het moderne badpak heeft tot doel zoo min mogelijk van het lichaam te bedekken, precies het allernoodzakelijkste en de rest bloot te stellen aan de gezonde inwerking van zon, lucht en water. Dit badpak bijv. is rugloos; het sluit om

---

gezicht uitlachen, alles heeten liegen en de onschuldige spelen, die op minderwaardige wijze wordt verdacht.... En Kalmeier zou voortaan zijn huis vermijden, doch zich elders weten schadeloos te stellen.

Bewijzen, bewijzen? Waar haalt hij ze vandaan? Hij is bijna den heelen dag afwezig, Hélène heeft dus vrij spel. Hij heeft haar nog nooit gevraagd, hoe zij haar dagen doorbrengt, was altijd volkomen tevreden met haar verzekering: „Ik heb 'n prettigen dag gehad!" Ze was jong, ze was levenslustig, prettige dagen kwamen haar toe, vond hij, *nu* maakt hij er zich een verwijt van, dat hij zich te weinig om haar bekommerd heeft... *Zijn* schuld is het, als zij is afgedwaald....; zoo'n jonge, onervaren vrouw moest een steun naast zich hebben, die haar in het rechte spoor hield en geen kans liet om te derailleeren en wat heeft hij ooit gedaan om haar aan zich te binden?

De schuld, die hij zichzelf kan aanwrijven, stemt hem kalmer, hij voelt zich minder belachelijk en te kort gedaan.... Alles is nog niet verloren, hij kan terugwinnen, wat hij reeds geheel verloren waande, maar dan... in dezen chaos van hoop en vertwijfeling hoort hij weer de stemmen van zijn collega's, die hem voor dat mooie verpleegstertje gewaarschuwd hebben. Wat hebben zij ook weer tegen hem gezegd? „Mooi is ze, héél mooi, maar onbetrouwbaar." Hij herinnert zich opeens de feiten, waarvan men hem op de hoogte heeft gesteld; verbijsterende dingen, die hij toen niet heeft willen gelooven, maar die hem nu opeens doen ontstellen, zoo heftig dringen ze naar voren en vragen zijn aandacht. Mijn God, 't is, of hij zich elk houvast ontzinken voelt.

Hij is dankbaar, als de telefoon rinkelt en hem wegroept. Nu kan hij snel opstaan en zich verwijderen, zonder genoodzaakt te zijn Kalmeier de hand toe te steken en Hélène te kussen.

„Bonsoir, allemaal," zegt hij, zich haastig wegreppend, zonder om te zien naar de andere tafel, waar men zoo verdiept is in het spel, dat men van zijn vertrek nauwelijks iets opmerkt.

De hoed wordt afgerukt van den standaard en met het tumult van de vele stemmen nog in zijn ooren, rolt hij zijn motorfiets over den drempel van de voordeur en loopt naar buiten. 't Lijkt een vlucht uit zijn eigen huis.

Het is een wonderstille avond en de wijde rust van het plein valt over hem als een lafenis. De boomen staan roerloos, geen blaadje beweegt aan de takken en al de bloemen rond het monument lijken vast te zijn ingeslapen. Kleurloos staan ze in het licht van een bleeke, maar uitbundige maan.

Myriaden sterren pinkelen tegen de donkere lucht en tegen dit weelderig fond lijnen zich de simpele contouren van de huizengevels in een wisselend hoog en laag.

„De majesteit van de stilte," denkt hij, „en binnen het rumoer van de kleine menschen met hun kleine zielen en hun klein gedoe."

Hij blijft onbewegelijk staan en laat de stilte op zich inwerken. De winkels zijn alle gesloten en de lichtreclames zijn gedoofd. In het café'tje verblijven nog wat late gasten, die omhangen bij de middentafel en bij een glas bier de avondedities doorneuzen. Achter de meeste ramen is het donker; hier en daar toonen enkele blanke vlakken van de neergelaten stores nog de verlichte kamers.

Hij leunt op zijn motorfiets en zucht zwaar, terwijl zijn oogen langs de verschillende huizen zwerven. Hij kent de bewoners vrijwel allen; kleine menschen zijn het, arme, kleine menschen met kleine nooden en behoeften; een kleine wereld op zichzelf, waarin geliefd wordt en geleden, waarin getwist wordt en gemord...., hoe weinigen kennen hier de majesteit van de stilte!

De laatste tram schuift aan, de bel rinkelt, een voortjakkerende auto schiet met een schrillen kreet voorbij.... Hij sluit even de oogen, gespt dan de leeren helm onder de kin vast en rijdt weg. „Het zijn de menschen," denkt hij, „de menschen zèlf, die het leven zoo leelijk en zoo moeilijk maken. In *zijn* huis vallen nu ongetwijfeld hooge woorden over het aantal slagen dat gemaakt is en betwist men elkaar het aantal punten; in *zijn* huis woont zijn vrouw en ze bedriegt hem....

Hij raast op zijn rijwiel door de nachtstille straten van de verre buitenstad.... Zijn opgezweepte zenuwen komen tot rust, de diepe verontwaardiging zet zich om in verdriet. Als een kleine jongen zou hij nu kunnen schreien, heftig en lang.....

De dood heerscht in het huis, waar men hem geroepen heeft, en de strijd is bijna geëindigd... Ook hier de majesteit van de stilte, na het wilde, buitensporige rumoer van het leven. Hij zit bij het ziekbed van den lijder en houdt onafgebroken zijn hand vast.

„Waarom," vraagt hij zich af, „waarom die weemoed bij een sterfbed, waar de weemoed voor het leven zooveel grooter moest zijn."

Als hij diep in den nacht terug keert naar zijn huis, zijn ook dáár de lichten gedoofd. Over het plein ligt nu de onwezenlijke stilte van een sprookje. Alle geluiden zijn verstomd; brutaal en ruw klinkt het denderen van zijn machine over het asphalt, zelfs het openknerpen van de voordeur wordt boos gerucht in deze nachtelijke vrede.

In de voorkamer zijn de sporen van het partijtje weggeruimd en in de achtersuite zijn de speeltafels dichtgeklapt en tegen den muur gezet. Was de schrik van slechts enkele uren geleden niets anders dan een benauwde droom?

Op de slaapkamer een blanke, mollige arm, rustend tusschen de kanten van het kussen, slaapt Hélène, de onschuld zèlf en de verpersoonlijking van gratie en jeugd.

(Wordt vervolgd.)

den hals met een lus van dubbele koorden, die aan het badpak bevestigd zijn met nikkelen gespen. De pantalon in effen rood sluit om heupen en taille met een gordel en knoopgarneering.

Tot slot nog enkele nieuwtjes en dan neem ik weer eens afscheid van u voor een maand.

Nu bij vrijwel alle avondtoiletten de rug ontbreekt, worden daarbij veel gedragen korte, vlotte capes of jaquetjes, meest met ¾ lange mouwen. Schiaparelli lanceert capes, geheel gemaakt van gefronsd lint in dezelfde

Fransche modelhoeden van ongeveer 1/4 eeuw geleden.

Afb. 3.

kleur van de japon, die door een handige vrouw best zelf te maken zijn. Haar korte linnen jaquetten voor morgen en middag in grège (natuurkleur van grove zijde), zijn hoog in trek; men kan deze dragen bij een sportpak in linnen van dezelfde of andere kleur, maar óók bij een robe d'aprés midi van zwart zijden jersey of bedrukte voile. De meeste avondjaponnen van Schirapelli hebben slepen, bij vele is de onderzoom gespleten om de balayeuse te laten zien, die geperst is in fijne harmonikaplooitjes en afgezet met een picot-tje.

De panama, niet meer crême getint als vroeger, maar mat-wit als papier, is weer in eere hersteld. Op afb. III ziet ge er zoo twee; No. 6 is een meer gekleede panama in capeline-model met een écharpe rond den bol in 3 kleuren, terwijl No. 4 een eenvoudige panama laat zien, eenigszins in matelot-vorm met een simpel zwart bandje en strikje, een sporthoed bij uitnemendheid. No. 1 is een gedrapeerde alpino met gesp, No. 2 een platte tulband met in strik gelegde voilette, No. 3 is de hier in Parijs zoozeer geliefde chéchia (zouavenmuts) van gevlochten stroo in groen en wit met 'n cocarde van groen lint, en No. 5 is het vlotte Mercurius-hoedje van zwart fluweel met twee witte vleugeltjes, dat ons in den herfst wacht. U ziet, de garneering blijft zeer bescheiden, geheel in den geest van den hoed, wel een groot verschil met de drukke, overdadig gegarneerde kolossale hoofddeksels, die ge in het midden aantreft en die ¼ eeuw geleden door de vrouwenwereld met trots gedragen werden. Wat bevalt U beter, de overmatige pronk van toen of de geraffineerde eenvoud van n u?

De Begijntjes.

Veel zijn er niet meer te vinden in onze gewesten, de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden. Ook het heerlijkmooie Brugsche begijnhof wordt tegenwoordig niet meer door begijnen bewoond, al dragen de kloosterzusters, die het thans bevolken, vrijwel dezelfde kleeding als de oorspronkelijke bewoonsters. En in de meeste Vlaamsche steden is het weinig beter gesteld: om van Holland maar te zwijgen; daar is het begijnendom al verdwenen sinds de Hervorming.

Wat de reden is van dit verval? Niet het gebrek aan godsdienstzin onder de vrouwen van tegenwoordig; over bevolkingstekort hebben de kloosters nog niet te klagen. Maar de begijnen zijn zich gaan vereenigen in een tijd, die dat meer noodig had dan de onze en het is daarom een heel natuurlijke gang van zaken, dat langzaam-aan deze wereldzusters uitsterven.

Zeer waarschijnlijk is het begijnenleven in de 11de of 12e eeuw ontstaan. De tijden waren verdorven, maar onder het eenvoudige volk leefde de godsdienst als nooit te voren en religie en mystiek hebben nimmer daarna zulk een bloeitijd meer gekend. Ontelbare leeken sloten zich min of meer bij een klooster aan, als oblaat of leekenbroeder, wanneer de omstandigheden het onmogelijk maakten, zich volkomen uit de wereld terug te trekken. Ook onder de vrouwen, vooral in onze streken (hoewel later Frankrijk, Duitschland, Italië, Zwitserland, Polen en Hongarije hun begijnhoven telden) werd een neiging merkbaar om zich eenigszins uit de wereld, die er in die dagen slecht uitzag, terug te trekken. Dat vooral in onze gewesten deze beweging zoo'n ongehoorde opgang maakte, mag wel verklaard worden uit onzen zéér onafhankelijken aard: velen toch wilden zich onmogelijk schikken onder de strenge kloostertucht, doch voelden veel voor een teruggetrokken leven, waarin voldoende plaats was voor overweging en gebed. Zoo ontstond het gebruik, zich afgezonderd van de anderen te houden en, ieder in eigen huis en eigen werk, onder de geestelijke leiding van den biechtvader een leven van gebed, goede werken en contemplatie te leiden. Er waren ontelbaar veel vrouwen, die dit deden, doch zij vielen nog weinig op, daar zij afzonderlijk van elkander leefden. Lanzamerhand nam haar aantal toe. Tegen 't einde der 12e eeuw waren er belangrijk meer vrouwen dan mannen, vele meisjes trouwden niet en vooral onder de lagere standen waren er velen, die niet de middelen bezaten zich in een klooster terug te trekken, wanneer zij daartoe neiging vertoonden. Wat lag tenslotte meer voor de hand, dan dat deze vrouwen zich vereenigden en tesamen een leven begonnen van gebed, goede werken en juist zooveel handenarbeid, als voor het levensonderhoud noodzakelijk was?

Dit is de oorsprong van de begijnhoven. Wanneer precies het echte tesamenleven is begonnen, valt niet met juistheid te zeggen. Wel weten we, dat het Waalsche stadje Nivelles (Nijvel) op het einde der 12de eeuw dergelijke corporaties van half-geestelijke, half-wereldlijke zusters telde. In 1262 bdroeg het aantal begijnen aldaar tweeduizend, voorwaar geen kleinigheid! Zij kwamen uit Duitschland, de Kempen, Frankrijk en Vlaanderen.

Doordat de begijntjes nu over 't algemeen niet vermogend waren en haar levensonderhoud met naaien, borduren enz. moesten verdienen, vestigden zij zich bij voorkeur in het centrum van een stad, bij kerk of hospitaal, waar veel menschen kwamen, en het bijwonen van de godsdienstoefeningen gemakkelijk mogelijk was. In die eerste tijden vervaardigden de begijnen in de Nederlanden vooral laken.

Rond 1200 werden deze losse nederzettingen geregeld en toen ontstonden de echte begijnhoven. De naam „begijn" (over de oorsprong is men het niet eens) is uit dienzelfden tijd afkomstig. Bij deze organisatie der nederzettingen van vrome vrouwen traden velen in een klooster; de overigen vereenigden zich definitief, onder geestelijke leiding, in de begijnhoven. Nu onderwierpen zij zich ook aan regels, die in ieder hof anders waren. Over 't algemeen kan men zeggen, dat de drie evangelische raden (armoede, gehoor-

zaamheid, ongehuwde staat) onderhouden werden; echter slechts voor den duur van het verblijf. Want een begijn kon ten allen tijde in het huwelijk treden, al moest zij tijdig te voren hiervan kennis geven en dan het begijnhof natuurlijk verlaten. Gehoorzaamheid was men verschuldigd aan de „meesteresse", door de begijnen zelf gekozen. Armoede heerschte in de meeste gevallen vanzelf al! Een begijntje behoefde echter geen afstand te doen van haar eventueel bezit, al regelden verschillende bepalingen het afstaan van een bepaald percentage geld ten behoeve van de onvermogende begijnen. Voor dat geld werden huisjes gebouwd en ter beschikking van de bewoonsters gesteld. Dit was n.l. een ander groot onderscheid met het klooster, dat alle vrouwen afzonderlijk (twee aan twee) woonden. Zij droegen oorspronkelijk geen bepaalde kleeding, daar er slechts bepaald werd, dat men onopvallend en eenvoudig gekleed moest gaan. Dit is trouwens de oorsprong van alle kloosterkleeding. De Zusters van St. Vincent a Paulo, die vooral in België veel voorkomen, schijnen zóó van een middeleeuwsch schilderij weggeloopen, met groote coquette vlindermutsen en de warm donkerblauwe nauw-gesnoerde lijfjes met de wit-wollen halsdoek. Oorspronkelijk was dit het costuum van de eenvoudige burgervrouw. Nu is het een orde-kleed geworden. Zoo ging het ook met de begijnen. Zij kleedden zich hoogst simpel en latere tijden behielden dit costuum.

In het Walenland en ons Holland gingen de begijnhoven op het einde der middeleeuwen over in gewone inrichtingen van liefdadigheid voor onbemiddelde vrouwen en veranderden zich langzamerhand in proveniershuizen of gewone hofjes. In Vlaanderen ging de ontwikkeling der begijnhoven steeds verder en na eenigen tijd kregen de begijntjes haar eigen kerk. Het heen en weer loopen, vaak dwars door de stad, om de diensten in de parochie-kerk bij te wonen, bracht dikwijls bezwaren mede. Nu konden zij ten allen tijde naar de kerk gaan en verloren veel minder tijd. De begijnhoven kregen allengs volledige regels en nu ontstonden de verschillende, vaak niet lichte bepalingen, waaraan men zich te houden had. Toch volgde in het begin van de 14de eeuw de opheffing van vele begijnhoven, door den invloed van mystieke dwepers, die vooral in Duitschland en Italië nieuwe sekten vormden en wonderlijke orden stichtten. Bij de maatregelen, die hiertegen genomen moeten worden, werden ook de begijnen niet vergeten: het was helaas hier en daar wel noodig!

Na 1343 was het met deze vervolgingen echter gedaan en een bloeitijd brak aan, die tot den beeldenstorm heeft geduurd. Toen werden heel wat begijnhoven geplunderd, kerken vernield en de zustertjes tot vluchten gedwongen. Toch kwamen ze na eenige jaren weer bijeen en men kan van een rustigen tijd spreken tot de Fransche revolutie. De bezittingen werden geconfisceerd, het aannemen van novicen verboden. Sindsdien begon het verval; de 19e eeuw met het verdwijnen van de oude denkwijzen en de triomf van het rationalisme heeft er het hare toe bijgedragen. De begijnhoven werden langzamerhand ontvolkt; de meesten zijn stads-eigendom geworden.

Hoe was nu het leven der begijntjes?

De postulante werd, net als in een klooster, eerst novice. Zij woonde dan met haar lotgenooten in het z.g. convent, een groot huis op het begijnhof. Na den proeftijd — twee jaar meestal — had de inkleeding, de professie, plaats. Dan ging het begijntje na een paar jaar met een andere zuster te samen wonen. In sommige hoven was het toegestaan, een huisgenoot-niet-begijn tegen een geringe vergoeding op te nemen. Ook waren er vaak kinderen en jonge meisjes in huis, die van de begijnen les kregen. Het dagelijks mishooren en bepaalde gebeden verrichten was verplicht; verder mocht iedere begijn vrijelijk uitgaan, maar moest vóór het sluitingsuur der poort — 8 uur — binnen zijn. Een paar dagen per jaar gingen zij op reis, familie bezoeken, en mochten dan daar logeeren. Verder bleven zij op Zon- en feestdagen en tijdens de kermis binnen de poort van haar hof. De dag werd gevuld met gebed, ziekenverpleging, onderwijs en handwerken — de mooiste kantarbeid stamt uit de oude begijnhoven. Het leven was niet duur, temeer omdat vorsten en stadsregeeringen aan de begijnen allerlei privilegiën toestonden. Wie de regels overtrad, kon gestraft worden met kastijding, water-en-brood, enz.

Overigens leefde men er rustig, doch vroolijk. Bij de professie was er feest, ook bij de half-professie, na een jaar proeftijd dus. Het is waarlijk niet te verwonderen, dat dit gebonden, teruggetrokken leven, dat echter de strengheid van het kloosterbestaan miste, velen aangetrokken heeft.

Maar de begijntjes beginnen te verdwijnen, al worden de oude begijnhoven door een piëteitvol nageslacht intact gelaten. De kleine witte huisjes achter de groene poortjes met heiligennamen zullen echter in hun kloosterlijke eenvoud voor ons de herinnering wakker houden aan de tijden, toen de stilte van de binnenkamer het jonge meisje méér trok dan de woelige wereld daarbuiten.

L. H. S.

MUZIEK.

Solisten-Concert o. l. van Albert van Raalte,
Solist: Jan Smeterlin.

Van een heerlijk-gezonde kracht, een spontaan enthousiasme vol sprankelende esprit, doorzond van 't oer-muzikale licht, uitstralend van den waren kunstenaar, was Albert van Raalte's leiding en opvatting in Tschaikowsky's „Symphonie No. 5". Want ook deze symphonie heeft in zich evenals de vierde, dat warm melodieuse, die gloed en extase, dat in-menschelijke dat boeit en meesleept. De vijfde heeft meer het zwoele, donkere element; vooral de eerste deelen. Een woord van lof aan Piet Veenstra voor de mooie, gevoelige hoorn-solo, in deel twee. Uberhaupt een pracht-motief, zooals het in sonore schoonheid door de strijkers wordt overgenomen en zingt en stijgt in Slavische hartstocht. Het laatste deel heeft voor mij altijd „ein Stich in 's Gewöhnliche" door het vele uiterlijke en het wat strakke rythme. Iets minder stuwing ware dit deel ten goede gekomen. Magistraal was aan het slot de „Tannhäuser-Ouverture" van Wagner. Jammer, dat zoovelen van de toehoorders weggingen (wat trouwens meestal gebeurt wanneer een kleiner werk aan 't slot komt) want qua klank en voordracht was het een waarlijk schitterende vertolking.

Als solist de bekende en zoo gevierde pianist Jan Smeterlin. Een meester op zijn instrument zooals er weinigen zijn. En juist dit meesterschap, *vooral pianistisch*, sprak dezen avond het sterkst in zijn spel. Maar mij is nog liever de Smeterlin, die ons zoo menigen winteravond verrukte en tot troost was. Die ons uren schonk van onzegbaar genot, ons meevoerde in zijn toover-wereld. En die intiemschoone sfeer, waarin heel de intense gevoeligheid van z'n wezen als kunstenaar tot ons komt, vond ik niet terug in de mondaine, steeds wat onrustige atmosfeer der groote Kurzaal. Maar toch door zijn machtig pianistisch kunnen heeft hij ons ook nu ontzaglijk veel doen genieten. Geweldig was de inzet van het „Piano-concert No. 2" van Serge Rachmaninof. Een grootsch werk, waarvan de orkest-partij een magistralen achtergrond voor het solo-instrument vormt. Jan Smeterlin, Albert van Raalte en ons Residentie-Orkest hebben er een op allerhoogst peil staande vertolking van gegeven en Smeterlin is zóó enthousiast gehul-

digd en er werd zóó frenetiek om een toegift gevraagd, dat hij eindelijk, met een van z'n vriendelijke, gulle glimlachjes er ons eentje schonk. En in dit kleine, teere stemmings-juweeltje, was Smeterlin weer even de sensitieve, sobere kunstenaar dien we zoo goed kennen en vereeren, door z'n vele recitals. — Albert van Raalte kreeg mooie bloemen na de Tchaikowsky-Symphonie.

Solisten-Concert o. l. van Carl Schuricht.
Solist: Willem Andriessen.

Als eerste de „Ouverture-fantasie, Romeo et Juliette'" van Tschaikowsky. We staan den laatsten tijd wel in het teeken der Russen, waar trouwens ook alle reden voor is; want dit volk bezit een onuitputtelijken voorraad van melodie en fantasie. Zoo ook deze Ouverture! Heel de tragiek tweeër levens is in dit beknopte werk vastgelegd. Maar zoo sterk omlijnd elke gedacht, zoo forsch van bouw elke muzikale phrase, dat de verklanking van het dramatisch gegeven in bijna tastbaren vorm voor ons opleeft! Prachtig het klaag-motief, nobel, grootsch het hoofdthema. Zoo gegeven als Schuricht het ons gaf, moèt deze compositie steeds weer een onuitwischbaren indruk nalaten, hoe vaak ook gehoord. Wat een stuwkracht, wat een geweldige climax! En dan die hoorn-tonen, hoog boven de machtige klank-golven, als klagend in opperst wee! Hoe weet Schuricht dit alles naar voren te brengen, te beleven met z'n intens-belevende kunstenaarsziel! — Als tweede van het programma kwam Willem Andriessen met het „Concert No. 2 pour piano et orchestre en sol mineur" van Saint Saëns. Forsch klonken de inzet-tonen van het „Andante Sostenuto", met meesterschap en veel expressie door Andriessen voorgedragen. Maar na het eerste, meer serieuse deel namen luim en een echt Fransche esprit de plaats in van ernst en bezonkenheid. Alles tintelt in luchtig, gracieus rythme, in snelle, nauw te volgen vlucht, in het ‚Scherzando" en ook het „Presto" is een en al bekoorlijkheid en sprankelende blijheid.

Ook dit werk is, evenals het concert van Rachmaninof (hoezeer verschillend ook van karakter) geheel op pianistisch kunnen en sierlijke voordracht gebaseerd en Willem Andriessen was een schitterend vertolker. Ook Schuricht's begeleiding was een ideale omlijsting van dit subliem-intieme podium-werk. Twee uitverkorenen reikten elkaar de kunstenaarshand. Vóór de „Symphonie aus der Neuen Welt" van Anton Dvorak, met prachtigen toon en gloed gegeven, hoorden we een der nieuwste (en beste) composities van onze bekende componiste Dina Appeldoorn.

Weer viel me op, evenals dezen winter, onder Dokter van Anrooy, de buitengewoon knappe structuur, de illustratieve instrumentatie en het sterke uitbeeldingstalent van Dina Appeldoorn. Zulk een scheppende kracht is een groote aanwinst voor onze Nederlandsche muziek-literatuur. Prachtig heeft Schuricht het rijke coloriet, de primitief-uitbundige sfeer met momenten van verstilling en zangrijk-melodieuse bekoring verklankt. Hulde aan den dirigent, aan wiens fijnen speurzin ook onze Hollandsche groote geesten niet ontgaan en deze weet te eeren. Bloemen en herhaald terugroepen van de componiste en Carl Schuricht, aan wien Dina Appeldoorn een harer bouquetten overhandigde. Een mooie avond! W. H. A.

MEMOIRES

DOOR

CAROLINE VAN LANCKER–VAN DOMMELEN.

Terwijl ik zit te schrijven, tikkelt de regen op het zinken serre-dak! Ik hoor het regenwater blubberen in het afvoerpijpje, en op de groote boomen rondom mijn huis vallen de druppels met dat eigenaardig gesuis, dat soms klinkt als het ruischen van de zee..... ver weg!

Precies zulk weer was het, toen wij in 1909 een reprise gaven van „Oedipus" in het openlucht-theater „Sonsbeek" bij Arnhem. Zulk weer tref je hier in Holland meestal bij openlucht-voorstellingen. Maar dien dag was het bar-en-bar „nat!" Hoe er altijd nog directies gevonden worden die zulke zomerspelen? (hm. hm.) aandurven? En waar het publiek den moed vandaan haalt, in zulk weer te gaan genieten van 'n klassieke tragedie, is mij een raadsel.

Vraag maar niet, tot hoeveel graden onder nul je kunstvuur gedaald is, als je spelen moet voor een publiek, dat schuil gaat onder parapluies, die je bij husjes ziet wegwandelen, als de bui wat harder doorzet, zoodat je het tikkelen van de druppels op de regenschermen hoort, precies zooals ik nu het regengedruisch hoor op de boomen en op het serre-zink.

Ik ben maar blij, dat ik maar dien éénen keer mee heb gedaan aan zoo'n openlucht-voorstelling, maar die ééne keer is dan ook onuitwischbaar in mijn geheugen gegrift. Ten eerste omdat ik de partij had moeten „opnemen" (U weet nu wel wat opnemen is) van Jacqueline Royaards, die ongesteld was; en ten tweede, omdat ik zelf bij die gelegenheid zooveel kou geleden had in mijn méér dan dunne Grieksche gewaad, dat ik zwaar ziek thuis kwam en..... zes weken in het Diaconessenhuis tusschen leven en dood gezweefd heb.

Van dat oogenblik heb ik bij mezelf de gelofte afgelegd, dat ik mij n o o i t zou laten engageeren om aan een openlucht-voorstelling mee te doen. De herinnering aan de eerste en laatste maal is mij voldoende.

Waarom ik dan wèl meedeed aan het groote, éérste artisten-sportfeest in het stadion te Amsterdam? Daarbij was óók kans op regen, zult u zeggen.

Natuurlijk, maar dat is toch zoo héél iets anders. Bij dat sportfeest was je voortdurend in actie, want te samen met Henri Brondgeest leidde ik het equestrisch gedeelte van het programma. Nu was je hier, dan daar; je draafde en galoppeerde over het terrein, terwijl ik in Oedipus, als koorleidster, onafgebroken op dezelfde plek moest blijven staan!

Het stadion heeft ook keurige kleedkamers en alle mogelijke comfort, terwijl we ons is Sonsbeek in tochtige, lekkende tenten moesten kleeden. Dat èèrste sportfeest was een evenement, waarop ik nog met voldoening terugzie, omdat ik zoo'n héél groot aandeel gehad heb in het slagen ervan, èn het tot standbrengen. Van huis uit zat het „sport-element" er in: roeien, schermen, hoogspringen, turnen, paardrijden, voetballen, schaatsenrijden, stond op ons program. De broers hadden nog een schreefje voor: die hadden ook zwemmen geleerd. Jammer, dat mijn stiefmoeder deze sport niet gepast vond voor de meisjes! Maar ik haalde mijn hart op aan al de andere takken van sport. Ook toen ik ouder werd, vulde ik mijn vrije uren er mede. Met Brandenburg, Ko Arnoldi en Gimberg richtte ik toen een sportbond op, die werkelijk opnam. We hadden afdeelingen voor voetbal, korfbal, paardrijden, tennis en schermen, zoodat het heusch zoo'n dwaas idee niet was, om een groot artisten-sportfeest op touw te zetten, ter stijving van de kas onzer artistenbond. Bij het publiek viel het plan al dadelijk in goede aarde, dat was merkbaar aan den vóórverkoop. Maar de reclame werd dadelijk op grootsche wijze aangepakt. Een allergeestigst affiche van Luce, bij Kotting gedrukt, deed 't 'm geweldig. Overal waar de kleurige plaat met het stijgerende eigenwijze paard hing, waarop Brondgeest als jockey, Bouwmeester als fantasieruiter en ik als circusrijdster paradeerde, stonden menschen, die het noodige commentaar gaven. Ik geloof werkelijk, dat aan dit feest alle tooneelartisten hebben meegewerkt, eendrachtig! En zij, die geen sport ten beste gaven, verkochten programma's, zooals bijv. Mevrouw Mann, Greta Lobo-Braakensiek, Mien Erfmann, Mevrouw de Boer-van Rijk, of ventten met chocoladereepen, enz. Er was van alles wat: twee potsierlijke voetbal-elftallen, waarbij Louis Bouwmeester den aftrap deed. Een gecostumeerde fietsrace! Een „historische" ruiter-ommegang! Ghymkanah-races te paard van historische figuren uit bekende tooneelstukken. Romeinsche wagenrennen ter gelegenheid van Nero's intocht in Rome; en tot slot: een jachtrit te Compiègne, waaraan Napoleon, Marie Louise en Madame Sans-Gêne meereden! Met een stoet van maarschalken, generaals, officieren er achter! De hoofdpersonen allen door echte acteurs voorgesteld, terwijl Jopie Tourniaire, de zuster van Oscar, die circusrijdster en tooneelspeelster was, de partijen vervulde van Marie Louise en van Agrippina, terwijl ik als Poppéa in den wagenren meereed en als Madame Sans Gêne in de jachtrit over hekken en hindernissen sprong.

Dien dag was het groote (oude) stadion voor het eerst vol: om en nabij de 22.000 toeschouwers! En een succès! Geweldig. Daarbij 't prachtigste zomerweer, dat men zich maar wenschen kan! Typisch, dat het publiek de bekende artisten zoo graag eens in een ander karakter ziet, dan waar men aan gewoon is. Bij liefdadigheidsfeesten, die vroeger ook al veel meer voorkwamen dan tegenwoordig, verschenen de meesten dan ook, nièt in een rol, maar bijvoorbeeld als chansonnière, als goochelaar, als imitator, als musicienne. Menige liefdadigheidsvoorstelling heb ik in elkaar gezet. In 1914 bijvoorbeeld in Amsterdam in het Rembrandt-theater, ten bate van de gezinnen der gemobiliseerden, en in 1920 in Den Haag in den Koninklijken Schouwburg, voor de Vereeniging „Hulp in het Huishouden". Beide keeren had ik voor een bont programma gezorgd met als clou toepasselijke „levende schilderijen!" en een Apotheose. Artisten van naam hadden programma's geteekend en die werden in de pauze bij opbod dan verkocht. Natuurlijk, dat „Lidadihe" met „Gerrit" voor de muziek zorgde. Zulke bonte programma's, waarin ieder iets van zijn gading vindt, brachten wij ook op „de forten'". Julie Cuypers, Marcel Barger, Louis de Vries, Louis van Dommelen, Stella Fontaine en ik, we hebben wat een kou uitgestaan op de open wegen, als we de mannetjes wat gingen opkikkeren. Maar, wat waren ze toch dankbaar. De cantine's waren altijd zoo aardig door de manschappen versierd, en... al was 't nog zoo simpel, voor 'n boeketje voor de dames hadden ze gezorgd, hoor!

Bij zulke gelegenheden heb je zelf schik in je werk, en ben je blij, dat je het in je macht hebt, aan menschen, die van alle afleiding uitgesloten zijn, door je kunst wat vreugde te kunnen brengen. Dit zijn ook almee de prettigste herinneringen, die ik aan mijn tournée's door Indië heb. Op de groote plaatsen, die precies dezelfde programma's op allerlei kunstgebied brengen als de groote steden in Europa of Amerika. Ach, daar is het publiek in doorsnee ook niet anders dan daar.

Maar..... kom nu eens op kleinere plaatsjes; op verafgelegen oorden, die nièt zooveel artisten kunnen laten uitkomen; hoe geheel anders is het daar. Je wordt er inderdaad met blijdschap ingehaald en iedereen is er op uit om het je aangenaam en pleizierig te maken, omdat ze je dankbaar zijn voor je komst!

Toen ik in 1926 met Henri Brondgeest in Indië was, nam hij natuurlijk de groote plaatsen, waar een groote recette te verwachten was, wat tusschen twee haakjes ook wel eens tegen viel. Want juist dáár wordt het publiek zooveél geboden, dat je niet met oude kost moet aankomen. En „Dolle Hans" kenden ze allen wel zoo langzamerhand, terwijl „Vader" van Strindberg zoo érg zwaar is! Enfin! toen in September de tournée met Brondgeest ten einde was, zette ik een tournée op touw met „De Vrouw in het spel"! Maar..... niet alleen de groote plaatsen. Neen, ook plaatsjes, waar nog nimmer een beroepsgezelschap geweest was, bezocht ik. En dáár hadden we het dankbaarst publiek. Zoo zal ik Indramajoe nooit vergeten.

Wat hadden de heeren hun best gedaan, om op het podium in de Soos een keurig tooneeltje in elkaar te zetten. Hoe bewonder je dan de inlanders, die met zulke eenvoudige middelen zooveel bereiken. De dames en heeren, die in dat kleine plaatsje gevestigd waren, hadden allen meegeholpen, om de drie actes zoo keurig mogelijk aan te kleeden. Nu was er voor het tweede bedrijf, de spreekkamer in de gevangenis, niet veel noodig. Hier moeten „de deuren" als 't ware meespelen. Maar — ze wáren er, de vier deuren! En met heusche dikke grendels, die luguber knarsten, als ze heen-en-weer geschoven werden.

Het eerste bedrijf, bij den Amerikaanschen bankier Julian Rolfe, zag er keurig uit. De een had voor schemerlampen gezorgd, een tweede voor salonmeubels, de derde voor kunstbibelots, een vierde voor een keurig mocca-servies. Weer anderen hadden Smirna tapijtjes laten brengen of schilderijen.

'n Tantalus met cognac en likeuren en een geciseleerd rookstel, met fijne sigaren en sigaretten, 't was alles ècht! Zooals ik misschien nooit beter verzorgde soupertafel in het derde bedrijf heb gehad, dan juist in dat kleine Indramajoe, waar wij bij de notabelen logeerden na afloop.

En op onze terugreis moesten wij met ons „Bont programma" terugkomen, natuurlijk. Terwijl ons op het hart gedrukt werd, toch vooral een dag na te blijven, om dan het dankbare publiek in de gelegenheid te stellen ons dien dag als gasten eens echt te fêteeren, wat wij ons lieten welgevallen, natuurlijk!

Iets dergelijks bestond voor een jaar of vijf en twintig ook in ons eigen land, maar..... toch wel veel „stijver" dan de joviale Indische gastvrijheid. De „Nutsavonden", die ik in noordelijke provinciën gegeven heb, vóór den oorlog, waren ook niet direct afgeloopen, als je je programma afgewerkt had. Gewoonlijk was er het gezellige praatje na, met een belegd boterhammetje en koffie..... en dan 'n glaasje roode wijn! Want..... toèn stelde het publiek toch zooveel belang in alles, wat met de tooneelspeelkunst in verband stond. Ze raakten niet uitgevraagd en..... je vertelde over alles en nog wat.

En dát is in Indië nu nog zoo? Waar ik in Februari van dit jaar in Atjeh en Deli met mijn voordrachtprogramma kwam, overal was er de nafuif, ter eere van de Hollandsche artiste.

En overal dezelfde belangstelling, die je zoo goed doet en die in het moederland zoo verflauwd is.

KURHAUS-CABARET.

Bij de première een uitverkocht huis, Louis Davids en al zijn meewerkenden in de beste stemming en een enthousiast publiek. Wat wil men meer? De band, die in een cabaret w e z e n m o e t tusschen uitvoerenden en publiek, was er al dadelijk, zoodra de figuur van Louis Davids zich tusschen de plooien van het roode gordijn vertoonde. Maar het is niet alleen als conférencier, dat hij uitmunt, het zijn z'n liedjes, die dikwijls doodsimpele, maar zooveel zeggende liedjes, waarmee hij het publiek verovert. Kleine tragedies en blijspelen in een notedop, die de menschen ontroeren of doen schateren van het lachen. Wat was hij ook nu weer goed op dreef en hoe sloegen al zijn liedjes in, vooral dat van de ten doode gedoemde Zuiderzee, het „Loflied op het Scheveningsche Zonnebad", „Moeder's rijbewijs" en niet het minste van „De olieman, die een fordje heeft gekocht". Louis Davids is een first rate kunstenaar, maar... Den Haag weet hem als zoodanig ook te waardeeren.

Begonnen werd met een paar dansnummers van de allerliefste Turner Twins, waarvan de parodie op een boksmatch werkelijk allergrappigst was. Nicolaï Sinkowsky toonde zich een voortreffelijke balalaïka-speler en Friedl Dotza, door Louis Davids opgeleid, werd met warm applaus begroet. Zij bewoog zich op het podium van het cabaret al even gemakkelijk als op dat van den Princesseschouwburg en zong heel gevoelig een paar liederen, waarvan vooral „W e n m a n sein H e r z v e r l i e r t" geweldig insloeg en niet minder het liedje van Louis Davids: „Een koekoek in het Nest". Goed gespeeld werden twee sketches door Mien en Constant van Kerckhoven; héél aardig vooral was de sketch, waarin werd aangetoond, hoe door beroepsspelers, hoe door amateurs wordt gespeeld. The Harmony Kings, drie negers met prachtstemmen, hadden ook nu groot succes en Surie Klein gaf verzorgde kleinkunst, liedjes en parodieën op bekende flimsterren. Kurt Egon wisselde Louis Davids af als conferencier en Jetty Cantor zong en speelde viool, zoo vaardig als we dat van haar gewend zijn.

Goede cabaretkunst, zooals u merkt, een aardig programma, dat tot en met 15 Juli duurt en ongetwijfeld aan velen een vroolijken avond bezorgen zal.

JACQ. R. v. ST.